

Naročnina mesečno 25 Din, za inozemstvo 40 Din — nedeljska izdaja celoletno 96 Din, za inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v Kopitarjevi ul. 6/III

SLOVENE

Telefoni uredništva in uprave: 40-01, 40-02, 40-03, 40-04, 40-05 — Izhaja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku

Cek. račun: Ljubljana št. 10.650 in 10.349 za inzerate; Sarajevo št. 7563, Zagreb št. 39.011, Praga-Dunaj 24.797

Uprava: Kopitarjeva ulica št. 6.

1903 — 1914 — 1938

Obisk angleškega kraljevskega para v Parizu je dogodek zgodovinskega obsega. Danes nam za pravilno vrednotenje tega dogodka manjka še primerna časovna oddaljenost. Preveč smo zatopljeni v truse, ki ga slišimo z več kakor enega političnega polja, in vse preveč zmedeno zamotani se pred našimi očmi križajo razni politični toki, ki skušajo drug drugega izpodriniti in se uveljaviti nad Evropo. Toda nobenega posebnega poznanja evropske politike in njene bližnje zgodovine ni treba, niti ni potrebno poznanje zakulisnih snovanj evropske diplomacije, da kraljevskim dnem v Parizu prisodimo izredno velik pomen v splošnem sestavu sodobne svetovne politike. Kajti v Parizu se med angleškim vladarjem in francoskim predsednikom republike, med angleškim in francoskim imperijem, med angleškim in francoskim narodom slovesno potrjuje in znova proglašaja nenapisana zavezniška pogodba, ki že več kakor četrt stoletja nosi ime »pristrčne zveze« (entente cordiale).

Spomini sami od sebe gredo nazaj v zgodovino. Primeri s prošlimi desetletji se kar sami od sebe vsiljujejo. Vtis dobivamo, da se v večjih presledkih zgodovina le zopet ponavlja. Kajti v našem stoletju je letos že tretjič, da so angleški kralji prišli v Pariz in tamkaj s sodelovanjem vsega naroda navdušeno in po vsem svetu odmevajoče zapečatili zvezo, prisegli sodelovanje, ki je vedno vodilno posego v potek zgodovine. A tudi vsakokrat so se ti obiski odigrali v neznosnih političnih vzdušjih, kadar je bila Evropa na tem, da se pogreze v katastrofo. Kadarkoli je evropska kriza dosegla svoj vrhunec, so se vladarji največje države na svetu pojavili v prestolnici naroda, ki med vsemi narodi sveta najbolj ljubi svobodo, in še vedno so bili pri teh edinstvenih priložnostih sprejeti sklepi, ki so z vso svojo težo vplivali na nadaljnji potek zgodovine.

Prvi obisk te vrste je bil leta 1903, ko je takratni angleški kralj Edvard VII. s svojo nezlomljivo žilavostjo in čudovito spretnostjo začel snovati svoj obroč okrog Viljemove Nemčije. Vsi poskusi angleške diplomacije, ki je na dnu vedno zagovarjala in iskala sodelovanja z Nemčijo, so ostali brezuspešni. Nemška nevarnost je rasla iz dneva v dan. Angleški državniki so hodili v Berlin, se razgovarjali in pogajali, popuščali, toda brez uspeha. Tako je vstala pred očmi velikega, lahko rečemo genialnega državnika, ki je bil Edvard VII., nujnost, da misli na obrambo, ko z dobro voljo nevarnosti ni mogel krotiti. Prišel je v Pariz, kjer je našel najboljšo razpoloženje za »pristrčno zvezo«, ki je angleške meje pomaknila na Ren in ustvarila plodno sodelovanje obeh velikih zapadnih demokracij za ohranitev miru. Naslednjega leta 1904 je bila pogodba tudi podpisana in je dejansko zajezila grožnjo nevarnosti. Brez »pristrčnega sodelovanja« med Anglijo in Francijo bi bile razne velike svetovnopolitične krize, ki nosijo ime »maroških kriz«, brez dvoma potegnile Evropo v krvavo vojno. Francosko-angleška zveza je bila tisto blagodejno strašilo, ki je dolgo dobo let zadrževalo in krotilo vojne strasti, ki so se morale umakniti v podzemlje do nekakega leta 1908, ko je pod liberalnimi vladami v Angliji zaradi mirnejšega ozračja v Evropi zopet oživila težnja po sodelovanju z Nemčijo.

Posledice popuščanja v angleško-francoskem sodelovanju so se takoj pokazale. Bile so usodopolne. Vojna zmija je takoj prišla iz podzemlja in grozeče dvignila glavo. Kriza za krizo je udrihala po Evropi. Bosanska kriza najprej, balkanske krize za njo. Glas nemškega cesarja Viljema je zopet vodilno odmeval nad vso Evropo, tekma v oboroževanju pa je dala pravi naglas temu, kar je bobneče prihajalo. Angleške vlade so se zopet trudile z dobro voljo zaustaviti plaz, ki je začel drseti. Lloyd George se je posebno trudil, da bi s prijazno besedo pridobil Nemčijo za sebe, angleški ministri so hodili k cesarju Viljemu, se pogajali, popuščali, se celo dobričali, a je bilo vse zaman. Francosko-angleška zveza ni več držala in v takratni Evropi je ni bilo več sile, pred katero bi se bili organizatorji vojne splašili.

Ko je kriza tako rekoč dosegla svoj vrhunec, pa pride do nenadnega preobrata. V francoski prestolnici se je pojavil v aprilu leta 1914 — nekaj mesecev pred izbruhom svetovne vojne — angleški kralj Jurij V. s svojo kraljico Marijo. Angleškega vladarja pa je sprejemal Poincaré. Ob nepopisnem navdušenju vsega ljudstva je bila »pristrčna zveza« iz leta 1903 obnovljena in sodelovanje obeh velikih narodov pred vsem svetom slovesno potrjeno. Na žalost že prepozno, da bi bilo moglo zaustaviti povodenj, ki je takrat že podrla jezove miru. Angleško-francoska zveza ni več mogla biti strašilo proti agitatorjem za vojno, ker po izkušnjah od l. 1908 do 1914, ko je v imenu Anglije govorila liberalna vlada, niso resno verjeli v njeno trdnost in udarnost. Toda nadaljnji razvoj je pokazal, da so se zmotili. Iz leta 1914 obnovljene »pristrčne zveze« je nastalo 4 dolga leta svetovne vojne trajajoče prijateljstvo za življenje in smrt, ki je izvajalo zmago omike in pravice v najbolj krvavi vojni, kar jih pomni zgodovina človeštva.

Po svetovni vojni so se vezi med Anglijo in Francijo zopet zrahljale. Anglija se je vrnila nazaj v stara, zanjo vedno znova vabljiva pota osamljene vzvičenosti nad vsemi evropskimi državami, ki naj žive med seboj če ne v soglasnem miru, vsaj v varnem ravnotežju. Od l. 1920 pa do 1938 sta se Francija in Anglija čisto pri-

Francija in Velika Britanija

Angleški kralj in predsednik francoske republike v zdravicah odkrivata skupne smernice obeh držav

Pariz, 20. julija. AA. (Havas.) Na snočni slavnostni večerji v Elizejski palači sta bili izmenjani zelo pristrčni zdravici med Lebrunom in kraljem Jurijem VI.

Lebrun je v svojem govoru izjavil med drugim, da preveča prijateljstvo med Francijo in Anglijo ista želja o tem, kako naj se rešujejo problemi narodnega in mednarodnega pomena. Lebrun je nato podčrtal pomembnost in koristi sporazuma med Francijo in Anglijo tako med svetovno vojno kakor tudi v dobi miru. Dodal je, da nalaga ta sporazum Angliji in Franciji precejšnje obveze tako v moralnem oziru kakor kor tudi v tem, da se ohrani mir in da se spoštujejo mednarodni zakoni. Izpolnjevanje mednarodnih zakonov pa ne more biti popolno brez izpolnjevanja lastnih dolžnosti in brez stalnih naporov obeh držav, da se ohrani splošni mir. Na vseh poljih morata biti varnost in edinstvo glavni cilj civilizacije in nobena država ne sme izgubiti tega cilja izpred oči, ker obstoje možnosti novih prijateljstev. Prepričan sem,« je nagovoril angleškega kralja, »da bo Vaše Veličanstvo in vlada Vašega Veličanstva storila vse, da se to uresniči, prav tako pa bom storil vse tudi sam, kakor tudi vlada francoske republike, da se čimprej uresniči ta blagohotni namen. Ves prežet s temi željami in v popolni iskrenosti dvigam v imenu Francije čašo na čast Vašega Veličanstva, na čast Njenega Veličanstva kraljice in kraljevskega doma, za veličino in napredek Velike Britanije in britanskega cesarstva.«

Kralj Jurij VI. je v svojem odgovoru med drugim rekel: »Dvigam se s čustvi zadovoljstva in hvaležnosti, gospod predsednik, da Vam odgovorim na tako pristrčno in gniljivo zdravico, ki ste jo izrekli kraljici in meni. V veliko zadovoljstvo nam je, da smo na prvi obisk od začetka naše vladavine mogli priti lahko v Pariz, v to plemenito prestolnico prijateljske države, na katero je Velika Britanija vezana z mnogimi spomini na skupne žrtve. Kraljica in jaz sva globoko ginja nad sprejemom, ki nam je bil danes prirejen. Kljub ozkemu morskemu prelivu, ki nas loči, sta se naši dve državi združili in povezali v svoji usodi v teku stoletij. Sedaj bi bilo nemogoče, da se ne bi spomnili na tisto dobo, ko so bili ti naši odnosi najpristrčnejši. Velikani naših dveh narodov so dokazali, kakšne so naše medsebojne lastnosti. Toda naše dolgotrajno in pristrčno sodelovanje je dokazalo, da sledimo istim idealom. Naša dva naroda sta enako vdana demokratičnim idealom, ker ti najboljše ustrezajo njenemu naravnemu geniju. Preveča nas vera v blagodat svobode in ponosni smo na to svojo politično vero, ki jo delimo tudi z drugimi narodi. Zavedamo pa se, da nam ta vera nalaga tudi velko odgovornost. Naš sporazum in naše iskreno prijateljstvo, ki ste ga omenili, gospod predsednik, ni naperjeno proti nikomur. Naše vlade žele doseči mednarodne sporazume v vsem, da bi se tako ohranil svetovni mir in da bi se uredila vsa gospodarska vprašanja, ki naj omogočijo blagostanje človeštva. Naši dve vladi zasledujeta skupen cilj in ta je, da želita srečo vseh narodov. Zelo sem Vam hvaležen, da ste mi nudili priliko, da poudarim prijateljske vezi med Francijo in Veliko Britanijo in zato so me zelo ganile želje za veličino in napredek moje države in mojih prekomorskih posesti. V svojem imenu in v imenu Nj. Vel. kraljice, v imenu Nj. Vel. kraljice Mary, obeh princes in kraljevskega doma se Vam najlepše zahvaljujem. Dvigam čašo na Vaše zdravje in na čast in slavo Francije.«

Sprejem v pariški mestni hiši

Ob 10.55 je kralj Jurij s kraljico Elizabeto obiskal palačo pariške občine. Ogromno število ljudi jima je klicalo v pozdrav. V veliki svečani dvorani je veličanstvi pozdravil pariški župan Prevost Deloné. Župan je v svojem pozdravnem govoru poudarjal tradicionalne vezi francoskega in angleškega naroda. Na pozdravni govor je kralj Jurij odgovoril: »Kraljica in jaz sva nenavadno ganjena zaradi sprejema, ki nama je bil prirejen. Prav tako naju je ganil prisrčen in prijateljski značaj tega sprejema. Ponovno se vam kraljica in jaz toplo zahvaljujema.« Nato sta se kralj in kraljica nekaj časa razgovarjala z županom in ostalimi uglednimi osebnostmi. Ko sta zapustila palačo pariške občine, sta odšla proti Quai d'Orsayu, kjer ju je čakala majhna ladja. Vzdolž reke Seine so se zbrale spet velike množice Parižanov, ki so kralju in kraljici neprestano vzklikali. Po obisku v palačo zunanjega ministrstva sta visoka gosta

odšla v angleško poslanstvo, kjer je njima na čast priredil svečano kosilo angleški poslanik.

Pri spomeniku neznanega vojaka

Spomenik neznanega junaka je sprejel že mnoge kraljevske obiske, toda takega, kakor je bil danes ob 10 dopoldne, še ni bilo. Ob 9.50 je prišel pred spomenik kralj Jurij VI. v uniformi feldmaršala. Čete so mu izkazale čast, a godbe so zaigrale angleško in francosko himno. Kralj je nato položil venec na grob neznanega junaka ter se vpisal v zlato knjigo. Kralj Jurij se je nato daljši čas razgovarjal z bivšimi vojaki, a ob 10.15 je prišel v Quai d'Orsay. Pred palačo zunanjega ministrstva se je zbrala ogromna množica ljudi, ki je angleškega kralja navdušeno pozdravljala.

Odmev v Nemčiji:

Sporazum med Francijo in Anglijo daje francoskemu narodu občutek varnosti

Berlin, 20. julija. AA. (DNB) V svojem uvodniku se »Völkischer Beobachter« bavi z velikim pomenom obiskov tujih državnih poglavarjev v posameznih prestolnicah ter piše zlasti o obisku angleške kraljevske dvojice v Parizu. List pravi med drugim: »Iskreno navdušenje, s katerim je Francija sprejela in pozdravila angleški kraljevski par, je brez nadaljnje izraz občutka varnosti, ki ga daje francoskemu narodu sporazum med obeh zahodnih državama, in za katerim so Francozi tako dolgo težili, ter ga končno v polnem obsegu obnovili. Ta občutek sigurnosti izvira, o tem smo uverjeni, iz povsem neupravičene zaskrbljenosti. Noben sovražnik ne ogroža ozemlja Francije niti njenega obstoja. Tudi mi pozdravljamo ta občutek varnosti toliko bolj, ker bo na ta način Francija verjetno prenehala tako krčevito stikati za prijatelji, kakor je to delala do sedaj. Poleg tega je treba take obiske državnih poglavarjev najtopleje pozdraviti v interesu evropskega miru. Osnovni zakon za vsako vlado, ki si je v svesti svoje odgovornosti, je ta, da se izogiba vsem trenjem in sporom med narodi, ki drug ob drugega niso ločeni po nobenih naravnih ovirah.«

Posli Hitlerjevega osebnega tajnika v Londonu

London, 20. jul. b. Ves jutranji angleški tisk obširno poroča o prihodu angleške kraljevske dvojice, istočasno pa posveča veliko pozornost obisku posebnega Hitlerjevega tajnika Wiedermanna v Londonu. »Daily Mail« piše, da je Wiedermann obiskal London z nalogo, da najde način za splošno evropsko rešitev. Kapetan Wiedermann je sporočil angleškemu zunanjemu ministru lordu Halifaxu, da je Hitler priprav-

bližali, a se vedno zopet razšli, kakor je pač bil evropski položaj več ali manj nevaren. Anglija se je pogostokrat trudila, da bi navezala z Nemčijo prijateljske stike ali Nemčijo vsaj pridobila v sklop svojih stalnih zavezništov. Angleški ministri so zabajali v Berlin vsa leta gori do letošnjega, se razgovarjali, se pogajali, popuščali in z velikimi žrtvami iskali možnosti, da bi zalet nemškega razvoja ujeli v prijateljskih pogodbah, namesto da bi se končal v sovražnih frontah. Enkrat so skoraj že uspeli. Takrat, ko je Nemčija skupno s Francijo, Italijo in Belgijo podpisala lokarnsko pogodbo, v kateri je bila za vedno zajamčena nedotakljivost francoske in belgijske meje. Pa je zli duh, ki je v politiki slab svetovalec, dosegel, da se je ta mirovna zgradba podrla in da sta se, hočeš —

nočeš, Anglija in Francija zopet sami znašli na isti strani barikade. Tudi vsa najnovejša prizadevanja angleške diplomacije, da bi na prijazen način vrgla mostove čez jarek, ki loči skupine evropskih velesil, so se izjalovila. Čudna je zgodovina teh zadnjih let, ki pripoveduje, kako sta Anglija in Nemčija druga drugo iskali, a je bil uspeh — ne po krivdi Anglije — zopet isti kot l. 1905 in l. 1914, da sta se po sili razmer Francija in Anglija znašli potisnjeni druga ob drugi, da s svojo »pristrčno zvezo« zaustavita plaz, ki grozi, da Evropo pokoplje pod svojimi razvalinami.

ln zopet se je, kakor v vseh prejšnjih velikih usodnih svetovnopolitičnih krizah, angleški kralj pojavil v pariški prestolnici...

se bo Nemčija trudila za mirno rešitev češkoslovaškega vprašanja in bo o tem dala tudi svoje konkretne predloge. Razen tega je izrazil tudi željo za širši sporazum med Anglijo, Francijo, Italijo in Nemčijo v srednjeevropskih vprašanjih, prav tako pa na gospodarskem polju.

Pariz, 20. julija. AA. (Stefani) Pariški politični krogi pripisujejo velik pomen poslanstvu kapitana Wiedermanna v Londonu. Po vesteh iz Londona je Wiedermann izročil lordu Halifaxu osebno pismo Hitlerja, ki predlaga začetek angleško-nemških pogajanj z namenom, da se prouče možnosti omejitve tekme v oboroževanju. Mislijo, da je dal Wiedermann v istem času tudi nekatera jamstva glede češkoslovaške. Čeprav so v Parizu te vesti sprejeli s posebno rezervno, se zdi, da bo o vsebini poslanstva Wiedermanna lord Halifax še danes obvestil francoskega zunanjega ministra Bonnela.

Prvi politični razgovori

Pariz, 20. jul. c. Angleški zunanji minister, lord Halifax, je imel dopoldne prvi daljši razgovor z Bonnetom. Po sestanku sta Daladier in Bonnet priredila kosilo na čast angleškemu tovarišu in med kosilom ter po kosilu so se razgovori nadaljevali in trajali do 16.

Snoči je imel češkoslovaški poslanik Ousky kratke četrturtni razgovor z lordom Halifaxom, danes dopoldne pa se je sestel še z Bonnetom in Daladierom.

Dari'a kraljici in princesam

Pariz, 20. julija. AA. (Havas) Kraljici Elizabeti je pri uradnem obisku v Elizejski palači predsednik republike Lebrun podaril veliko stensko preprogo. Nato se je angleška kraljevska dvojica vrnila na Quai d'Orsay, kjer je kralj Jurij VI. sprejel člane diplomatskega zbora. Ob 20 pa sta se kralj in kraljica zopet pripeljala v Elizejsko palačo, kjer je Lebrun priredil slavnostno večerjo njima na čast. Med kratkim obiskom pri Lebrunu je angleška kraljevska dvojica izrazila svoje zadovoljstvo in veselje nad navdušenim sprejemom v Parizu.

Ga. Lebrun je včeraj izročila kraljici Elizabeti za obe princezi knjigo, ki jo je darovalo društvo »L'Acueil Française«. To društvo je ustanovila ga. de. Jouvenel. V knjigi so zbrani podpisi najuglednejših francoskih oseb, ki zavzemajo najvišje položaje v Franciji.

Ob prihodu angleške vladarske dvojice v Francijo so bili angleški veleposlaniki v Parizu sir Eric Phipps in člani kraljevskega spremstva odkovani z redom velikega križa legije časti.

Po španskih bojiščih

Salamanca, 20. jul. AA. DNB: Ob reki Tago so nacionalistične čete na odseku Puente Arco Bispo zavzele kraje Asutan in Annual Morazero. Pri tem so nacionalisti ujeli 80 milicnikov. Na Castellonskem bojišču so včeraj nacionalisti odbili hud sovražnikov napad. Na zapadnem odseku seguntskega bojišča so zavzeli važne postojanke ter vasi Ragudo, Pueblo, Renzo, Kampas in San Vincente. Cesta med Montanesoza in Kaudielom je zaradi tega pretrgana. Sovražnik je v teku ponedeljka in torka izgubil več tisoč ljudi, ki so jih nacionalisti ujeli. Nacionalistično letalstvo je včeraj v največji meri delovalo s pehoto. V zračni bitki blizu Sagunta so zbili 4 republikanska letala. Bombardirala pa so letala v ponedeljek električno centralo v San Andruanu de Besos in tovarno vojnega materiala v Badaloni.

Zaragoza, 20. jul. AA. DNB: Nacionalistične čete, ki se bore ob reki Mihavez, so prodirle za 5 km v smeri proti Segorbi. Nacionalistične čete so zavzele vrh Pinat.

Spomenica sudetskih Nemcev

munikeju se ugotavlja, da je sudetsko-nemška stranka od začetka pogajanj imela pred očmi želje vtiade in je v popolnem miru vodila vsa pogajanja z njo. V komunikeju je dalje objavljen tekst spomenice, ki je zelo obširna in vsebuje 14 točk. V drugem poročilu se zavzema stališče do raznih vesti vladnega tiska, o razvoju stanja in o nadaljevanju ponovnih razgovorov.

Praga, 20. julija. b. Merodajni krogi izjavljajo, da ni bil nihče iznenaden za objavo spomenice sudetsko-nemške stranke. Poudarjajo samo, da bo te dni prišlo do konkretnih pogajanj.

Praga, 20. julija. b. Češkoslovaški tisk odločno reagira na objavo spomenice sudetsko-nemške stranke. »Česke Slovo« v ostrem tonu poudarja, da je vsebina spomenice protidržavna, ker sudetsko-nemška stranka želi razcepiti državo na več delov. Tudi je spomenica protidemokratska, ker želi uvesti totalitarizem. Naša dolžnost je, pravi list, da ostanemo še naprej pri demokratični ureditvi države in pri državljanski enakopravnosti, ki mora biti zajamčena vsem prebivalcem republike.

Berlin, 20. julija. b. Vsi listi objavljajo besedilo spomenice sudetsko-nemške stranke. »Völkischer Beobachter« pravi, da sta obe spomenici jasen dokaz za pravi mir, ki ga želijo sudetski Nemci, ki pa ga Praga prezira. Program sudetsko-nemške stranke o avtonomiji kaže vsemu svetu, kako se sudetsko-nemška stranka trudi, da najde pošteno in trajno rešitev, čemur pa se Praga namenoma in spretno izogiba.

Zagrebska vremenska napoved. Nekoliko oblačno, toda stalno.

Zemunska vremenska napoved. Delno oblačno bo po vsej krajevini. Toplota se ne bo znatno spremenila.

Dunajska vremenska napoved. Nobenih bistvenih izprememb.

Romunska kraljica-mati na mrtvaškem odru

Bukarešta, 20. jul. AA. Truplo blagopokojne kraljice Marije so položili na mrtvaški oder v veliki dvorani v dvorcu Peleš. Kot prva se je poklonila pred krsto delegacije kmetov iz karpatskih krajev. Sedaj se vrste številne delegacije iz vseh krajev Rumunije.

Princ Nikolaj je potoval v Sinajo. Potem ko je nekaj časa prebil ob krsti blagopokojne kraljice Marije, je princ večerjal skupaj s kraljem. Oba brata sta ves večer prebila skupaj.

London, 20. jul. b. Danes dopoldne sta odpotovala iz Londona vojvoda in vojvodinja Kent-ska v Bukarešto, kjer bosta zastopala na pogrebu romunske kraljice matere angleške kralja in kraljice. Iz zanesljivega vira poročajo, da je zaradi smrti svoje matere romunski kralj Karol preložil svoj obisk v Londonu do spomladi.

Na Bledu

Bled, 20. jul. Danes dopoldne ob 11 se je pripeljal na Bled z avtomobilom iz Dalmacije kraljevski namestnik dr. Ivo Perović. V njegovem spremstvu se nahaja šef kabineta g. dr. Miša Pantelić. Naselil se je v Belem dvoru, kjer bo preživel poletne počitnice.

Danes dopoldne ob 4 se je pripeljal na Bled tudi ban savske banovine dr. Viktor Ružič. Nastanil se je v hotelu »Petranc«. Prav tako je pripeljal iz Zagreba zagrebški mestni župan dr. Teodor Pečjić, ki se je nastanil v hotelu »Toplice«. Oba bosta ostala na Bledu nekaj dni na oddihu.

Nemški prometni urad tudi v Zagrebu

Zagreb, 20. jul. b. V Zrinjcu so končana dela na ureditvi novih prostorov za naselitev nemškega prometnega urada, ki bo pričel poslovati 22. julija. Začetek poslovanja bo otvoril nemški generalni konzul g. Franjo Neuhausen. Gospod Neuhausen bo priredil poseben banket v hotelu Esplanade.

Jugoslovansko jeklo d. d.

Belgrad, 20. jul. AA. Na podlagi § 100 finančnega zakona za leto 1938-39 je ministarstvo svet na predlog ministra za gozdove in rudnike predpisal uredbo o ustanovitvi akcijske družbe Jugoslovansko jeklo.

§ 1. Minister za gozdove in rudnike je pooblaščen, da po odredbah veljavnih zakonov ustanovi v imenu države delniško družbo z imenom Jugoslovansko jeklo s sedežem v Sarajevu, ter da v ta namen postopa po odredbah te uredbe.

§ 2. Cilji društva so:

- 1) da se bavi z raziskovanjem, eksploatacijo in predelavo rude po odredbah rudarskega zakona;
- 2) da proizvajajo železo in jeklo vseh vrst kakor tudi druge kovine, ter da jih prideluje do skrajnih meja možnosti;
- 3) da se bavi s kupovanjem in prodajo rud, kovin ter njihovih proizvodov, kakor tudi da v ta namen po potrebi ustanovi zavarovalne ustanove;
- 4) da sodeluje v podjetjih in obratih svoje ali sorodne pomožne stroke, da jih dvigne in spravi v pogon sama ali v družbi s tretjo osebo;
- 5) da se bavi s vsemi industrijskimi, trgovinskimi in finančnimi posli, ki so s tem v zvezi.

§ 3. Osnovni kapital družbe znaša 600 milijonov dinarjev in je razdeljen na 20.000 delnic, ki se glase na donosilce z nominalno vrednostjo 5.000 din za vsako delnico.

§ 4. Za ustanovitev osnovnega kapitala iz § 2 te uredbe po ministru za gozdove in rudnike vnesel v vidu apora 1) državni rudnik premoaga v Zenici, 2) državni rudnik v Brezi, 3) državni rudnik v Ljubiji z vsem njegovim premoagom in nepremičnim imetjem in z vsemi pravicami in obveznostmi, ki bodo določene na dan ustanovitve družbe. Istočasno bo ministru za gozdove in rudnike izročil v podzakup ustanovljeni družbi državni rudnik in železarno v Varešu po nakupni pogodbi med državo in delničarji družbe za industrijo železa v Varešu 1895 in 1900.

§ 5. Državna hipotekarna banka se pooblašča, da more po ustanovitvi družbe iz § 11 te uredbe in po odločbi nadrejenih organov vpisati prioritete delnice družbe do zneska 200 milijonov din.

§ 6. Upravni odbor iz § 1 te uredbe bo imel 15 članov, nadzorni odbor 6 članov. Mandat članov upravnega in nadzornega odbora traja tri leta. Člani upravnega odbora volijo iz svoje srede predsednika in podpredsednika družbe.

§ 7. Kot delničarji člani pridejo v upravni odbor trije zastopniki ministrstva za gozdove in rudnike, po en zastopnik finančnega ministrstva, ministrstva za trgovino in industrijo, prometnega ministrstva in ministrstva za vojsko in mornarico. Ter dva zastopnika Državne hipotekarne banke. V nadzorni odbor pridejo po en zastopnik prometnega ministrstva, ministrstva za gozdove in rudnike in Državne hipotekarne banke.

§ 8. Takoj po ustanovitvi nove družbe bo ministru za gozdove in rudnike izvršil njuno fuzijo

Zastopstvo slovenske dijaške KA pri sv. očetu

Sv. oče: „Katoliška akcija je katoliško življenje“

Jugoslavijska — država, „ki jo papež tako zelo ljubi“

Že v včerajšnjem »Slovenec« smo poročali, da je sveti oče sprejel v Castel Gandolfo ljubljanskega škofa dr. Rožmana in 35 članov Dijaške Katoliške akcije (Mladci Kristusa Kralja), ki so se jim pridružili še vseučiliški docent dr. Lenček, novomeški kanonik g. Kek in prefekt v Zavodih v St. Vidu g. Čepcon. Sprejem je bil nad vse ganljiv. Dijakom iz Ljubljane so izkazali posebno pozornost s tem, da jih je papežev ceremoniar v sprejemni dvorani dal postaviti tik ob papežev prestol. Sveti oče je pri avdijenci najprej kratko nagovoril romarski skupini iz Velletri in Bologne, nakar se je obrnil na dijakov Katoliške akcije in jih nagovoril v dolgem prisrčnem nagovoru.

Nagovor svetega očeta na slovenske dijaške Katoliške akcije posnemamo iz »Osservatore Romano« z dne 18. julija 1938. Glasilo svete stolice piše dobesedno:

»Sveti oče, obračajoč se k mladeničem ljubljanske Katoliške akcije, je podčrtal, kako se ta mala skupina sestavlja iz dragocenih enot, zakaj teh 35 mladeničev ni prišlo iz Rima ali iz kakšnega drugega bližnjega mesta, ampak iz Ljubljane, spremljani od svojega pastirja, ki je naš dragi brat v škofovstvu in apostolskem poklicu.«

»Ti mladeniči, to moramo poudariti, so dobri, so odlični mladi ljudje. Njihova navzočnost mnogo pove, kakor mnogo pove navzočnost njihovega škofa, ki tako zelo gori za blagor duš in za čast božjo. Že to mnogo pomeni, da je škof prav nič izbral za tovariše svoje romarske poti v Rim, da obišče grobova apostolov in da izpove namestniku Kristusovemu, rimskemu škofu, vso svojo pobožnost, vdanost in zvestobo. To je okolnost, katere visoko vrednost sveti oče tako zelo ceni. On je zelo vesel, da mu ti ljubljani sinovi dajo s svojo navzočnostjo priliko, da v njih po-

zdravi, blagoslovi in objame vse, vsakega posameznika in vso množico, ki posveča svoje mladostne sile katoliški akciji in sicer v tisti Jugoslaviji, in tisti Ljubljani ter v tisti domovini, kjer je svetemu očetu Katoliška akcija tako zelo pri srcu, kjer je on vedno s toliko vnemo želel, da jo vidi prav posebno cveteti. Zato hočemo in smo veseli, da tukaj prav posebno cvete, da prinese vse sadove, s katerimi jo obogatuje do brota in milost božja povsod tam, kjer je Katoliška akcija tako dobro organizirana in vodena, kakor to zna naš dragi škof ljubljanski. Njegova svetost srčno želi, da bi se to, kar se dela v Ljubljani v tem oziru, povsod godilo v lepi in veliki Jugoslaviji. Saj je stvar sama na sebi tako zelo lepa! Saj Katoliška akcija pomeni katoliško življenje, kajti, kaj bi bila akcija, če ne bi bilo življenja? Katoliška akcija mora biti katoliško življenje, in le, kdor jo tako gleda, vidi vso važnost Katoliške akcije in vidi tudi, zakaj je svetemu očetu tako zelo pri srcu. Ona je vprašanje življenja, in zato razumemo posebno važnost, ki jo ima Katoliška akcija v veliki državi, ki jo papež tako zelo ljubi.«

Sveti oče je dejal nadalje: »Navzoči dobro vedo, da so v njihovi domovini tudi taki — in njihovo število ni majhno — ki niso prijatelji katoliškega življenja in delovanja, ki ga ne pospešujejo, ki ga morebiti niti ne želijo in ki go-tovo ničesar ne store, da bi pomagali njegovemu čim večjemu razvoju, da bi nudili tisto pošteno, pametno in blagodejno pomoč, ki bi mu jo morale nuditi posvetne oblasti in vse vladavine. Kaj neki se je treba bati katoliškega življenja? Saj se ni treba od katoliškega življenja bati kakšnih nevarnosti, pač pa od komunizma, od boljševizma in od nečesa, kar je mogoče še hušje, v nobenem primeru pa ne od katoliškega življenja. Dragim sinovom, ki so tukaj navzoči, in vsem, ki tako, kakor oni, pripadajo Katoliški akciji in v njej sodelujejo, pravi sveti oče: »Vidite, to je Vaše veliko poslanstvo, ki je posebno važno v deželi, kakor je vaša, kjer ima katoliško življenje toliko dobrih in zvestih sledilcev, kjer pa tudi zadeva na toliko težav. Velika čast in slava je, če kdo posveti svojo mladost in vso svojo bodočnost zmagovalju Jezusa Kristusa in razširjenju njegovega kraljestva v lastni domovini. Velika čast in zasluga, ker hodo mladeniči, ki na ta način govorijo za Kristusovo čast, svoji domovini, kolikor je v njihovih močeh, prinesli največji blagor in največji blagoslov, namreč blagor, da narod živi Kristusovo življenje in življenje Cerkve in bo tako deležen blagoslova, ki ga je Kristus namenil vsem tistim, ki verujejo vanj in izpolnjujejo njegove postave in ki so zvesti njegovemu božjemu kraljestvu.«

Sveti oče je zaključil ta svoj nagovor, blagoslovil mladeniče, škofa, duhovnike, vse krščanske družine in vso njihovo veliko državo.

† Franc Svet

Koče pri Slavini, 20. julija.

Danes ob 8 zjutraj je v svoji rojstni vasi umrl g. Svet Franc, vikar v Trnju pri St. Petru na Krasu.

Pokojnik se je rodil v Kočah pri Slavini dne 22. oktobra 1911. Gimnazijo je študiral v St. Vidu nad Ljubljano, bogoslovje pa v Gorici. Novo mašo je pel na velikonocni ponedeljek 1. 1927 v Slavini. Na Vseh svetnikov dan lani je prišel kot vikar v Trnje in se je z vsem mladostnim ognjem lotil dušnopastirskih dela. Odlikovale so pokojnika velika nadarjenost, obsežno znanje, zlasti pa brezmejni idealizem in zvestoba svojemu poklicu. V polni meri se je zavedal svoje naloge: biti duhovna opora in vodnik našemu ljudstvu v teh težkih časih. Bil je pravi borec za božje in človeške pravice. Zato se je pa tako hitro priljubil vsem svojim vernikom, ki so ga brezmejno spoštovali in ljubili.

V tem njegovem delu ga je pa Bog prekinil. Že prej je bil šibkega zdravja, na binokstni ponedeljek ga je pa delo utrudilo, legel je in po dolgi mučni bolezni je danes zjutraj, spravljen z Bogom, svetniško umrl. Nekaj minut pred smrtjo je rekel zadnje, plemenite besede: »Jezus, rad bi še živel, pa če je Tvoja volja, da umrjem, pa rad umrjem. Jezus, Ti veš, da rad umrjem!« — Njegova žrtev je bila popolna.

Za njim žalujejo oče, brat, sestre in ostali sorodniki, pa tudi duhovni sobratje, njegovi farani in vsa Pivka.

Počival bo v domači grobnici v Slavini poleg svoje pokojne matere, kot je sam želel.

Pogreb pokojnika bo v petek 22. julija ob 10 dopoldne iz domače hiše v Kočah na pokopališču v Slavini. — Vsem znancem, sošolcem in prijateljem se priporoča v molitev.

Ti pa, dragi France, uživaj pri Vsemogočnem zasluženo plačilo in bodi naš zagovornik!

Osebnosti

Belgrad, 20. jul. m. Na ljubljanskem vseučilišču sta napredovala: na filozofski fakulteti za asistenta 7. skup. Anton Bizjak, na tehnični fakulteti pa za asistenta 7. skup. ing. Bratislav Bedjanec.

Belgrad, 20. jul. m. Z odlokom generalnega ravnatelja državnih železnic so prevedeni na lastno prošnjo: administrativni zvaniki Franc Jemec za pomožnega oficiala 10. skup. s 1. poviškom, administrativni zvaniki Mihael Križaj za pomožnega oficiala 10. skup. z 2. poviškom, administrativni zvaniki Ivan Košenina za pomožnega oficiala 10. skup., in prometni zvaniki Alojzij Jelen za pomožnega prometnika 10. skup. z 2. poviškom.

Belgrad, 20. julija. m. V Novem Sadu je nenadoma umrl dr. Momčilo Živković, dolgoletni radikalni narodni poslanec, svoječasi tajnik radikalne stranke in bivši senator.

Belgrad, 20. julija. m. Predsednik administrativnega odbora narodne skupščine dr. Dimitrijević je sklical sejo tega odbora na dan 1. avgusta t. l.

Priprave za mednarodno tekmovanje letalskih modelov so v polnem teku

Potnikom, ki so se z današnjimi vlaki vozili v Ljubljano po progi, ki pelje mimo letališča pri Devici Mariji v Polju, se je nudi lep prizor, ko so imeli priliko opazovati mlade modelarje pri preizkušanju svojih modelov. — Pa ne samo modelarji, ki bodo nastopili v ostri mednarodni konkurenci, tudi vse letališče se pripravlja na prihodnje dni.

Letališče krasijo že ves dan. Civilni hangar so izpraznili. V njem so ob obeh straneh iz lesa zgrajeni ločeni oddelki, tako da imajo posamezne države vsaka svoj oddelk, kjer razstavljajo svoje modele.

V hangarju je tudi poseben oddelk, kjer se urejajo formalnosti s potnimi listi. Ves hangar je okrašen z zelenjem. Na civilnem han-

garju je obešena zastava kraljevskega doma. Na prostoru med obema hangarjema so razvrščeni mlaji, na katerih vihrajo zastave narodov, ki bodo na tekmah nastopili. V sredini pa je postavljen govorniški oder.

Tudi v mestu se pozna, da so v Ljubljani »zavladali« novi gostje. Posebno na postaji, kjer so vzbujale pozornost prihajajoče grupe inozemskih gostov, ki so nosili s postaje v svoj »glavni stan« v hotelu Metropol velike pakete, v katerih so bili skrbno zaviti deli letal.

Vse mednarodne ekipe so že dospele v Ljubljano.

V prvem nadstropju hotela Metropol so došle goste sprejemali člani odborov jugoslovanskega Aerokluba. Tam je bilo slišati skoraj vse evropske jezike. Prava mednarodna družba, vnetja za isto veliko idejo, za širjenje razumevanja za letalstvo.

Že v včerajšnjem dopisu smo poročali, da zastopa Zvezo ameriških Aeroklubov (The national aeronautic association) s sedežem v Washingtonu Slovenec g. Zajc. G. Zajc je znan kot modelar po vsej Ameriki in sicer po svojih knjigah, ki jih je spisal o modelarstvu. Gosp. Zajc se seveda sam praktično zelo mnogo bavi z gradnjo modelov. Bil je tudi tako ljubezven, da je našemu dopisniku razkazal krasno zbirko modelov. Pri tekmah bo nastopil s tremi letali. Obeta nam, da bo pokazal nekatere posebnosti, ki jih sicer v letalstvu nismo navajali. Tako bo imelo eno letalo propeler, ki bo imel en sam list, namesto drugega lista pa montirana primerna utež. G. Zajc je tudi pokazal, kako leti tako majhno letalo. Navil mu je motor in ga spustil iz roke. Ponosec beli ptič se je dvignil v drznih krogih visoko nad travnik. Ko je pa motor nehal delovati, je prav tako v krogih priletel na tla in pristal skoraj na istem mestu, s katerega je startal. G. Zajc ima tudi veliko zbirko daril in kolajni, ki si jih je pridobil na različnih tekmah modelov. Najlejša od nagrad, ki jih je pokazal, je bil krasen, nad 1 m visok svetilnik, ki ga je dobil kot prvak vzhodnih držav USA. Napis na vznožju svetilnika pove, da je to dar znanega milijonarja Howarda Hughesa, ki je prav v teh dneh napravil svoj rekordni polet okrog sveta.

V jugoslovanski reprezentanci nastopita tudi oba Slovenca, ki sta pokazala lepe uspehe že na izbirnih tekmah v Belgradu. To sta g. G. Cenčič in J. Petek.

Jutri in po jutrišnjem se bodo izvršile še končne priprave za tekmovanje. Program jutrišnjega dne je naslednji:

ob 9 odhod z avtobusi na letališče, kjer se bodo uredili modeli;

ob 12 vrnitev iz letališča v hotel Metropol;

ob 13—14 skupno kosilo;

od 20—21 skup. večerja v hotelu Metropol.

Pri letošnjih zmagovalcih bodo nastopili samo modeli grupe »B«, to je motorni modeli. Letošnji zmagovalec pa bo moral, kakor smo že poročali, drugo leto prirediti tekmovanje v brezmotornih modelih (grupa »A«) in šele če bo tudi tam zmagal, si bo definitivno osvojil naslov modelarskega svetovnega prvaka.

Hud potres na Grškem

Atene 20. jul. AA. (DNB.) Nocojšnji potres so občutili v vsej provinci Aten Središče se nahaja v Skalaoponi. Vas Palatija, v kateri stanujejo begunci, je razrušena. Po prvih poročilih je tam tudi več smrtnih žrtev. V bližnjih vaseh se je porušilo tudi več hiš, pri čemer je bilo več ljudi ranjenih. Grška vlada je takoj zjutraj poslala pomožno ekspedicijo v te kraje. Potres je popolnoma porušil tudi jetnišnico v Orou. Pri tej priliki je našlo smrt pet političnih kazencev, a pet jih je hudo ranjenih. 500 kazencev je pri tej priliki poskušalo pobegniti, a so jih čuvaji s puškami in samokresi prisilili, da so ostali na mestu. Mislijo, da je med kazenci še mnogo več mrtvih. Kolikor je

do sedaj znano, je v provinci Atene našlo smrt zaradi potresa 50 ljudi. Zdi se pa, da bo število smrtnih žrtev še večje. Največ škode trpe vasi v bližini Oropeze. Vas Alkusi je popolnoma razrušena, a osem vasi, med njimi Palatie, je močno poškodovanih. Kolikor do sedaj vedo, je našlo smrt pod ruševinami 15 oseb, 50 pa jih je hudo ranjenih. V samih Atenah je potres trajal 10 sekund, vendar pa ni povzročil nobene znatne škode.

Dvojne priprave za sprejem dr. Mačka

»Samouprava« piše, da se belgrajska združena opozicija pripravlja za sprejem dr. Mačka, ko bo prišel v Belgrad, in sicer na način, ki organizatorjem tega političnega potovanja najbrž ne bo všeč. Pravi: »Po vesteh z merodajne strani želi združena opozicija obisk dr. Mačka izrabi na neverjetno nepošten način za svoje ozko politično pojmovanje. Ne bo dovolila, da bi dr. Maček količkar govoril o svojem programu in o svojih praveh, vse je že pripravila, da mu onemogoči prave meritne izjave o sklenjenem sporazumu in o njegovem političnem značaju. In kako hoče to preprečiti? Ko z ene strani ustanavlja razne odseke za baklado in govore in sprejeme in manifestacije, pa istočasno tajno pripravlja skupino mladih levičarjev, ki bodo uprizorili demonstracije in nered. Na prvem koraku hoče dr. Mačka uplašiti in ga vznevoljiti in mu pokazati, da so v Belgradu ljudje, ki si njegovega obiska ne žele in ki hočejo preprečiti njegov obisk Sumadiji. — JZT za obisk, ki ima izključno strankarski in demagoški značaj, prav nič ne zanima. — Poleg tega pa še dvomimo, da bi dr. Maček sploh prišel v Belgrad in zdi se nam, da se združena opozicija prežgodaj veseli.«

»Obzor« pa poroča iz Zagreba, da bo dr. Maček obšel na ta obisk v Belgrad dne 1. avgusta in da se bo tam zadržal dva ali tri dni. Ljubo Davidovič se bo do takrat že vrnil iz Vrnjačke Banje, Aca Stojanović je prišel te dni (iz Knjaževca), J. Jovanović je pa itak ostal ves čas v Belgradu. Vsi ti prvaki bodo imeli skupne posvete in »Obzor« pravi, da je pričakovati važnih izjav.

Imredy in Kanya pri sv. očetu

Rim, 20. jul. b. Uradni obisk madžarskega ministrskega predsednika Imredya in zunanje ministra Kanya je danes končan. Davi ob 9 sta odšla madžarska državnik v Vatikan, kjer sta obiskala državnega tajnika kardinala Pacelija. Po obisku sta šla Imredy in Kanya s svojim spremstvom v cerkev sv. Petra, nakar sta se odpeljala v letno rezidenco sv. očeta v Castel Gandolfo, kamor sta prispela ob 11 dopoldne. Sv. oče je najprej sprejel v avdijenco madžarskega ministrskega predsednika Imredya in zunanje ministra Kanya, nato soprog Imredya in člane spremstva. Sv. oče je dal blagoslov obema ministroma in vsemu madžarskemu narodu. Nato sta šla v dvorišče pred poslopje, kjer ju je čakalo 100 madžarskih skavtov. Ob 1.15 je kardinal Paceli vrnil obisk madžarskima državnikoma v vili »Madona«. Jutri odpotujeta madžarska ministra, vendar pa bosta še nekaj dni ostala v Italiji ter si ogledala vsa večja središča italijanskih pokrajin.

Mussolini še letos obišče Budimpešto

Budimpešta, 20. jul. b. »Pesti Ujsag« prinaša informacije svojega rimskega dopisnika, da bo še italijanske vlade Mussolini še letos obiskal Budimpešto ter vrnil obisk madžarskemu mini-

strskemu predsedniku Imredyu. Vest je povzročila veliko senzacijo ne samo v madžarskih, temveč tudi v mednarodnih krogih.

Tesnejše sodelovanje med podonavskimi državami

Rim, 20. jul. c. Nekateri italijanski listi pišejo, da se bo po sedanjem sestanku med italijanskimi in madžarskimi državniki v Rimu izvedla obsežnejša akcija za tesnejše sodelovanje med Italijo in Madžarsko. Ta oblika bi naj dobila jasnejši izraz po konferenci držav Male zveze na Bledu. Temelj tega sodelovanja bi naj bil rimski protokol, ki veže Italijo in Madžarsko ter pogodba, ki veže Jugoslavijo in Italijo.

Belgrad, 20. julija. m. V prvi polovici meseca avgusta t. l. bo v Belgradu slovesno blagoslovljena palača Borze dela. Slavnosti se bo udeležil tudi minister za socialno politiko in ljudsko zdravje Cvetković, ki se bo konec julija vrnil v državo.

Slovo dveh vodij naših podjetij

Ko te dni odhajata gospoda Rakovec in Mesar s torišča svoje dosedanje delavnosti, se bo nam, ki smo dobrih trideset let preživeli skupaj z njima pod eno streho, zdelo, kakor da sta odnesla s seboj vsak svojo delavnico in svoj delokrog, eden »Slovenec«*» upravo, drugi katoliško ali jugoslovansko knjigarno, kakor se danes imenuje: tako sta za nas bila ta dva gospoda združena s tema dvema panogama Katoliškega tiskovnega društva. Vse bo teklo dalje ko prej, natančno, vestno in solidno, toda Rakovec in Mesarja ne bo več, ki sta ta obrata vodila toliko let in sta ustanovila njuno tradicijo dela: natančno, vestno in solidno.*

Zakaj oba sta bila vpletena točnost, pravilnost in brezhibna poštenost in sta vsem osebnim bitjem in brezosebni stvarnosti, katerim sta naloževala, vtisnila ta svoj pečat. Oba sta bila stvarna, nepristranska in usmerjena izključno v svoje delo in v cilje svojega obrata, tako da vse drugo, kar se je godilo izven njunega delokroga, za ta tako samosvoja moža ni obstajalo, in vendar sta se za tema dvema poslovno resnima licema skrivali dve zlati, dobri in plemeniti duši, ki ju je razsvetljeval tih in blag smehljaj: Rakovec je vedno nekoliko šegav, gospoda Mesarja pa nikoli ne zapuščala neka zamišljena resnoba in skrb: zakaj nekaj ga vedno skrbi in je skrbelo: to je bilo podjetje, čigar delo je vodil. Tudi ravnatelj Rakovec je svojo upravo vedno s seboj v mislih nosil, pa na drug način, saj sta oba moža, ki jima je skupna stroga pravilnost mišljenja, obnašanja in poslovanja, zelo različne naravi. Gospod Rakovec ima veliko humora, ravnatelj Mesar pa gleda življenje bolj z njega problematične strani in zelo težko ga je prepričati o čem, če ne moreš rešiti vseh dvomljivih, pomisleke vzbujajočih in zapletenih vidikov vprašanja, ki ga z njim obravnavaj. Tudi gospod Rakovec je skrupulozen v vseh zadevah svojega poslovanja, pa premaga ali obide brezizhodno izgledajoče težave z nekim srečnim instinktom, gospod Mesar pa si mora biti o vsem na jasnem po analizi razuma do zadnje pike, veje in številke.

Pa imata oba širok razgled in globoko čustvo. Zaradi prvega svojstva sta se tako »Slovenec«*» uprava in ekspedicija kakor naša knjigarna pod svojima vodjama dvignili v štiridesetih letih na toliko višino; oba sta časovnemu razvoju sledila točno, ob pravem momentu in premišljeno, kakor to pač ni drugače mogoče, kjer sta kakšnemu delu na čelu Rakovec in Mesar, in da ni bilo njiju, bi se bili marsikje in marsikdaj zaleteli. Njuno blagost, usmiljeno srce pa pravčnost, njuno umevanje težav in gorja ter potrebe sočloveka kakor tudi upoštevanje tistih sočlovekovih življenjskih okoliščin, ki iz prave krščanske ljubezni zahtevajo izjemo od brezobzirne črke pravila, pa poznajo vsi uslužbenci, ki so jima bili podrejeni, vsi dopisniki in sotrudniki »Slovenca«*» in »Domoljuba«*» pa vsi avtorji knjig, vsi prijatelji in obzirni ter pomoči potrebni in — last not least — vsi siromaki, ki so trkali na njuno srce; saj vemo, koliko sil posveča dobrodelnim ustanovam gospod Rakovec in kako se še nihče ni vrnil v hudi stiski praznih rok od gospoda Mesarja. Silno praktično in kolikor mogoče temeljito rešuje zadeve človeške bede gospod Rakovec, s finim taktom gospod Mesar, ki so vanj po nevidnih prelomih duha proniknile v dušo vse visoke in tenkočutne misli iz nebroja knjig, ki ga obdajajo, iz rokopisov, ki jih je prebiral in prelistoval, in iz dobrih ter krasnih ljudi, ki so mu jih predlagali v natis in se z njim pomenkovali o najgloblji vprašanji življenja pa o svojih lastnih težavah in usodi. Da — gospod Rakovec in gospod Mesar sta bila najboljša učena iz šole našega nepozabnega prelata in očeta Andreja Kalana.***

Kaj bi še več pripovedoval, saj sem še to nerad, ker vem, da mi bosta oba odkritosrečno zamerila, pa sem bil primoran. Zakaj skromna sta oba gospoda, tako da smo ju tako rekoč opazili in njuno globoko vrednost prav spoznali šele, ko zapuščata veliki dom, v čigar okrilju smo skupaj delali. Če bi se hotel razpisati o tem, kje črpata naša prijatelja to svojo skromnost, svojo brezprimerno desinteresanost na vsem, kar ne spada v njuno dolžnost in obveznost, svojo veliko požrtvovalnost v službi za stvar, ki sta ji posvetila skoraj pol stoletja našega kulturnega razvoja, potem pa bi bila oba res do kraja huda in to po pravici. To so stvari, ki se tičejo najsvetejšega v človeku, ki noče, da se vlačijo na dan. Za ta neizmerni zaklad notranjega življenja, ki je živelo iz nadstvarnega duha popolne skladnosti, sem ju vedno zavidal; ona dva premoreta, česar jaz ne premorem in premnog drugi ne: živeti v vednem miru duše, ki se ne bojuje sama s seboj, ampak rešuje le zunanje težave svoje okolice, in te težave so bile velike:

— Pri korpulentnih ljudeh se izkaže naravna »Franz-Josefova«*» grenka voda kot zanesljivo in prijetno delujoče sredstvo proti zaprtju, katera se uporablja brez posebne dijetle. »Franz-Josefova«*» grenka voda se dobi v vseh lekarnah, drogerijah in trgovinah z mineralnimi vodami.*
Ogl. reg. S. br. 30474/35.*

Ljubezniva osebnost ravnatelja Rakovca

Osebuje uredništva in uprave »Slovenca«, pa tudi vse jugoslovanske tiskarne, kar hudo, ko se poslavljata od nas ljubeznivi ravnatelj g. Ivan Rakovec. Osebeje uprave se zaveda, da boljšega šefa nikoli več ne bo imelo, pa tudi drugim, ki niso bili pod neposrednim vodstvom g. Rakovca, je kar milo pri srcu, ko se poslavljajo od tako dobrega človeka.

G. ravnatelj Rakovec danes s ponosom gleda na svoje skoraj polstoletno delo za napredek »Slovenca«. Iz skromnih razmer, ko je bil »Slovenec«*» še majhen list, čitani največ med ozkim krogom duhovščine in prijateljev, se je »Slovenec«*» razvil v veliko glasilo, ki je mnogo pomnilo še pred prevratom in je nadutim avstrijskim birokratom povzročilo marsikatero preglavico, danes pa je »Slovenec«*» že glasilo, ki ga bere vsa Jugoslavija in ki uvažujejo njegov glas vsi odločujoči činitelji v državi. Levji del zaslug za tak krasen razvoj »Slovenca«*» ima spretni organizator naše uprave g. ravnatelj Rakovec. Ne moremo si misliti lepšega darila ob odhodu g. ravnatelja Rakovca v več kot zasluženi pokoj, kakor dejstvo, da je »Slovenec«*» danes največji slovenski dnevnik, najbolj razširjen, da ima največ naročnikov in da še raste iz dneva v dan. Življenjsko delo g. ravnatelja Rakovca je torej popolnoma uspelo in sedaj, ko zapuščata svojo delavnico, mu moramo zagotoviti, da tira, ki ga je izvozil on, ne bomo zapustili ter da bomo njegovo življenjsko delo nadaljevali.*****

Ne samo »Slovenec«, temveč vse naše časopise, ki izhajajo v jugoslovanski tiskarni, se poslav-

zavist, zloba, obrekovanje in tisočero drugih. Danes pa se poslavljata od nas čistih rok in brez madeža, kakor sta vedno bila, moža naše lepe starine, ki bo mladim svetel zgled.

Življenjska pot Ivana Rakovca

Ravnatelj uprave »Slovenca«*» g. Ivan Rakovec se je rodil dne 12. avgusta 1870 v Naklem pri Kranju kot sin kmetijskih staršev. Ljudsko šolo je obiskoval v Naklem, gimnazijo pa na takratni nižji gimnaziji v Kranju.*

V oktobru 1889 je stopil v službo v tobačni tovarni v Ljubljani, kjer je upravljal vložni zapisnik in ekspedit. Čim pa sta veliki dr. Krek in pok. prel. Kalan spoznala njegove velike zmožnosti, sta ga pregovorila, da je zamenjal svojo dotedanjo službo in stopil 1. aprila 1895, to je bilo, kot se sam rad spominja, štirinajst dni pred velikim potresom, v redakcijo »Slovenca«*» kot pomožni urednik in korektor. Sam neke priprave, da je imel svoj pult v levem kotu uredniške sobe, ki je bila tedaj v 1. nadstropju stolnega župnišča. Ta pult da je tudi kriv njegove navade, da vsa dela opravlja še danes skoraj izključno stoji. Prav isto leto, 20. oktobra 1895, si je ustvaril tudi svoj lastni dom z gospodično Marijo Lovko iz Cerknice, s katero sta imela devet otrok, od katerih sta dva umrla, prvi v starosti pol leta, drugi pa 11 let, vsi drugi pa žive in so, razen dveh, že vsi preskrbljeni. Kaj se pravi vzgojiti toliko otrok in jih tako lepo preskrbeti, kot so, bi vedel povedati samo on in njegova gospa soproga. Toda gospod ravnatelj v svoji skromnosti nerad pripoveduje o svojih stvareh, ker meni, da so samo njegova sveta skrivnost, ki jo hoče ohraniti pred svetom nedotaknjeno.*

Ni se pa odlikoval gospod ravnatelj samo kot odlični družinski oče. Neprecenljive so njegove zasluge za naš list, kateremu je skozi 42 let posvečal vse svoje moči. Soudrednik mu je bil od 7. avgusta 1895 do 30. maja 1897, nato od 16. julija 1897 do 23. avgusta 1898, potem pa je obdržal odgovornost od 14. novembra 1898 do 31. decembra 1902. Ko pa so leta 1903 začeli pod tajnikom KTD L. Smolnikarjem z organizacijo uprave »Slovenca«, »Domoljuba«*» in »Bogoljuba«, je posvetil vse svoje moči temu oddelku, kjer je delal vse do danes.*

O gospodu ravnatelju Rakovcu pisati življenjepis je prav za prav zelo enostavno. V njegovem življenju ni bilo, vsaj kar se tiče kariere, nobenih velikih sprememb. Prvič zaradi tega ne, ker se nikdar ni potegoval za boljšimi mesti, drugič pa zato, ker je bila služba, ki jo je opravljal, morda bolj odgovorna kot marsikatera druga; vsak je vedel, da je ravno mož, kot je gospod ravnatelj Rakovec, kaj takega sposoben. Ko po 42 letih odhaja v tako zaslužni pokoj, mu želimo, da bi ga v miru užival še dolgo vrsto let.

Ivan Rakovec - kongreganist in karitativen delavec

Nadškof Jeglič je prva leta po svojem prihodu v Ljubljano s posebnim ognjem in navdušenjem širil marijansko misel. Tudi našemu mestu dotlej Marijine kongregacije v veliki meri niso bile poznane. Prav posebno malo je bilo takrat še mož, ki bi imeli pogum, da stopijo v kongregacijske vrste. Gospod svetnik Janez Kalan, tedanji stolni vikar, je začel po vsej Ljubljani v oni dobi zbirati može in fante in jih je res zbral 44, ki so se zdru-

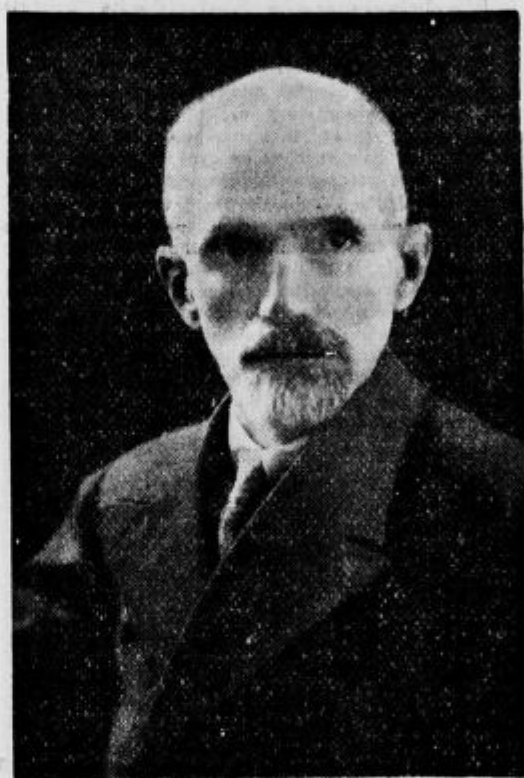
žili v novo kongregacijo mož in fantov. Med prvimi, ki so umeli pomen kongregacije in njeno poslanstvo, je bil gospod Ivan Rakovec. Od 29. maja 1902, ko je knezoškof Jeglič v Križankah sprejel prve člane v novo ustanovljeno kongregacijo, pa do danes je družba tako tesno spojena z Rakovečevim imenom, da nosi vsako dobro delo družbe njegov pečat. Dolgo dobo let je gospod Rakovec družbeni načelnik, iniciativen, goreč in vsem sobratom vzor pravega kongreganista. Pri vseh družbenih sestankih kot ura zanesljivo točen, jutro ni prerano zanj, večer ne prepozno, da ne bi z veseljem žrtvoval svojega prostega časa za marijansko stvar. Gospod Rakovec nima nič narejenega na sebi, ko pokleka k obhajalni mizi, ko molli sredi svojih sobratov-kongreganistov: »Spomni se, Marija, svoje družbe«, ko je v tovariški in prijateljskem zasebnem razgovoru, je vse tako pristno in naravno odkrito na njem, da ga moraš imeti rad. Zato ga za res kongregacija odkritosrečno ceni kot očeta, vsi sobratje ga ljubijo kot brata. Kot ravnatelj »Slovenca«*» uprave je tudi za družbeno idejo izbral svoj propagandni talent in je s tem družbi nedopovedljivo veliko koristil.*

Po končani svetovni vojni so se v naših že prej obstoječih karitativnih organizacijah pojavile popolnoma nove naloge in potrebe. Vincencijske konference so prišle do novega pomena. Umljivo je na prvi hip, da je kongreganist Rakovec takoj na prvi poziv novodobno naloge Vincencijske konference razumel in z navdušenjem stopil med glavne člane stolne konference sv. Nikolaja. Po danes je njen vnet in požrtvovalen član. Po naporni zaposlitvi in po svojih uradnih poslih mu ni mar ob ponedeljkih pozno zvečer okrepčila in odpočitka, temveč skrb za ubožce in siromake ga redno privede vsak teden h konferenčni seji, kjer poroča o siromakih, ki jih je med tednom obiskal, in o podporah, ki jih je razdelil med reveže. V stolni župniji je znal zbrati častno število podpornih članov, ki tvorijo hrbtenico konferenčnih gmetnih sredstev. Vsak mesec najde sobrat Rakovec časa dovolj, da te dobrotnike konference mesečno obišče ter zbere pri njih za konferenco namenjene milodare.

Dobro vemo, da bo v teh dneh, ko se gospod Rakovec poslavljata od uprave »Slovenca«, možu, ki ga je bila sama pridnost in delo, tesno pri srcu. Zaslužni pokoj naj mu bo povračilo za njegovo dolgoletno vestnost. V kongregaciji in pri konferenci pa se močno veselimo Rakovečevega odhoda v pokoj, ker vemo, da bo odslej popolnoma naš in ves pripravljen, do konca posvetiti svoje moči in svoje skušnje Marijanski misli in karitativnemu apostolstvu.

V. U.

Ravnatelj Ivan Mesar

Ko odhaja iz jugoslovanske knjigarne v zaslužni pokoj g. ravnatelj Ivan Mesar, odhaja z njim iz te centralne slovenske katoliške knjige vsa zgodovina zadnjih petdeset let, tistih let, ki so iz majhne trgovine v okrilju KTD in pod Mesarjevim vodstvom dvignile to podjetje v eno prvih večjih slovenskih knjižnih podjetij in v eno prvih kulturnih ustanov. Ko je pokojni župnik J. Jerič, katerega 50 letnoko smrti smo praznovali te dni, kupil pred 60 leti od vdove ljubljanske knjigotlača O. Kleera ostanele njene »bukvarnice«, ni pač nihče slutil, v kakšno mogočno podjetje se bo ta »Katoliška bukvarna«*» razrasla v svojem razvoju! Saj je začetkom prodajala samo teolo-*

ške nemške knjige, zalagala le molitvenike in dobavljala knjige, tako da je v svojem 25. letu izdala le 4 leposlovne knjige in 1 strokovno (Plebeisove: »Slov. kuharico«*»). Poleg tega pa še 59 nabožnih knjig, molitvenikov. To pa je tudi vsa kulturna bilanca te bukvarne v prvih 25 letih, tedaj, ko jo je še vodil nemško misleči poslovodja Schündeln. Ze tedaj je stopil g. Mesar v to podjetje, ki mu je pa l. 1905, ko je predsednik KTD, energični prel. Kalan, odpustil Schündelna iz narodnostnih ozirov, stopil kot ravnatelj na čelo. Nad 30 let je vodil g. ravnatelj Mesar »bukvarno«, ki se je pod njegovim vodstvom čudovito razmahnila in postala to, kar je sedaj: glavna ljubljanska knjigarna. Ne samo, da si je takoj oskrbela nove prostore, ki so bili za tisti čas naravnost zgledni daleč na okrog, temveč je tudi začel z živahnejšim založniškim delom. Tako je že leta 1906 ustanovil »Ljudsko knjižnico«, v kateri so tedaj izšle poljudne povesti, domače in tuje, ki so se neverjetno priljubile našemu občinstvu in so že zdaj najbolj iskano ljudsko branje po naših prosvetnih domovih. Obenem z njo je ustanovil tudi »Leposlovno knjižnico«, ki si je davno pred vojno pridobila sloves najbolj vrednih leposlovnih prevodov pri nas. Tema zbirka, ki imata tako že tridesetletno tradicijo — dasi med vojno pretrgano — so tik pred vojno sledile še »Zbirka slovenskih povesti«, ki se je priljubila predvsem slovenski šoli. Kmalu je v upravo knjigarne prišla tudi revija »Dom in svet«, ki pa je bila tam samo nekaj let, dokler v zadnjem času zopet ni prišla nazaj. Tako se je v desetletju pred svetovno vojno začela ta kulturno-plodna rast knjigarne po zaslugi g. Mesarja, ki je v tem kratkem razdobju lahko pokazal na svo drugično žetev kakor njegovi predniki v 25 letih: izdal je do vojne 121 leposlovnih knjig, 34 šolskih, 100 nabožnih, 41 strokovnih in znanstvenih ter 138 muzikalij! To je bila že kulturna bilanca, ki budi ponos in občudovanje in postavlja ravnatelja Mesarja v vrsto zaslužnih pospeševalcev slovenske knjižne kulture.*

Ce je svetovna vojna skoraj zaustavila vsako izdajateljsko delo, kar je razumljivo v vojnem metehu in razmerah, v katerih smo živeli tedaj, se je pa takoj v novih razmerah delavnost »Katoliške bukvarne«, ki si je nadela novo ime »Jugoslovanska knjigarna«, še pomnožila. Začel jo je g. Mesar izdajati Jurčiča, Gregorčiča, strokovno in šolske knjige, tako da je v prvih povojnih osmih letih (1920—1928) izdala knjigarna 60 leposlovnih knjig, 68 šolskih, 17 nabožnih, 42 strokovnih, 112 muzikalij. Tega leta je knjigarna praznovala svoj petdesetletni jubilej. In bilanca drugega 25 letja je bila 209 leposlovnih knjig, 119 šolskih, 86 nabožnih, 111 strokovnih in 267 muzikalij, kar vse je zaslug g. ravnatelja Mesarja. Tako visokih števil pri založništvu slovenskih knjig ni doseglo v tem času nobeno drugo našo knjižno podjetje. Tako bilanco je pokazala knjigarna leta 1929.

Leta 1931 je začela jugoslovanska knjigarna s svojim širokopoteznim izdajanjem knjižnih zbir, katere same so v sedmih letih vsebovale polovico toliko leposlovja, kakor pa vseh petdeset let pred njimi! Če pa primerjamo k temu še kvaliteto izbire in pa kvaliteto tiskarskega in knjigoveškega dela — moramo reči, da so te knjige bile vse kakor na višku v vseh smereh: na sodobni knjižni kakor tudi tehnični višini. Kulturno delo, ki ga je jugoslovanska knjigarna opravila s temi zbirkami, je naravnost velikansko in budi občudovanje, kako je v tistih, za knjižno izdajanje najbolj težavnih letih tvegala tako širokopotezno podjetje. Po iniciativi KTD in pod vodstvom g. ravnatelja Mesarja pa se je vendar opravilo tudi to delo, ki je Slovenca pripeljalo v direktni stik s svetovno katoliško književnostjo, pa jim tudi približalo take klasične, kot so Levstik in Erjavec, ter med modernimi Pregelj in Bevk! S temi zbirkami je jugoslovanska knjigarna postavila sebi spomenik, ki bo stal za vedno zapisan v zgodovini slovenskega knjigotštva z zlatimi črkami. Ko zdaj stopa gosp. ravnatelj v pokoj, gre lahko s prepričanjem, da je veliko storil za slovensko kulturo v teku svojega napornega ravnateljstva enemu izmed največjih slovenskih založniških zavodov, ki ga je on dvignil iz skromne »bukvarnice«*» v to, kar je danes. Zavod ga bo ohranil v najlepšem in najhvalečnejšem spominu, njemu pa želimo, da bi še dolgo v pokoji užival odpočitek od naporov in težke odgovornosti. — Bog ga živi!*

Ravnatelj Ivan Mesar se je rodil 24. avgusta 1874 na Jesenicah kot sin kmetijskih staršev, ki so imeli več otrok. Mali Ivan je bil ljubljeneč svojega strica Janeza Mesarja, ki je bil župnik v Boh. Bistrici. Ta ga je še kot štiriletnega otroka vzel k sebi in pri njem je ostal ves čas, dokler ga ni kot nadarjenega dečka poslal v Ljubljano v šolo. Tu je v letih 1886—1890 obiskoval nižjo gimnazijo, potem pa je po stricem posredovanju že leta 1890 stopil v službo pri takratni Katoliški bukvarni. Kot trgovski učence je obiskoval Mahorovo trgovsko šolo v letih 1890—1893, kjer je bil vseskozi odlični učenec.

Leta 1904 se je poročil in imel z gospo Elizabeto 6 otrok, od katerih sta pozneje dva umrla, Bil je vzoren družinski oče.

Ko je bil od vodstva Katoliške bukvarne odslavljen Th. Schündeln, ki je bil sicer, kot pravi sam gospod ravnatelj, odlični očetelj, od katerega se je mnogo naučil, a Nemec, ki ni bil naklonjen (Nadaljevanje na IV. strani spodaj.)

za kar si je moral utrgati dragoceni čas v upravi, in sam ga je prinesel.

Pa če sedaj odhaja g. ravnatelj Rakovec v pokoj, bi kdo mislil, kdor ga ne pozna, da je to že sključen starček. O, ne! Prožen in pogumen je, morda bolj, kakor kakšen 20-leten fant. Raven korak in junaška hoja, glava pokonci in smel pogled naprej. To je naš g. Rakovec. Res je, da ima sive lase, toda to so morda najlepši sivi lasje, kar jih vidimo v Ljubljani. Gosp. Rakovec ima neko splošno znano javno ljubezen: Smarno goro. Ce le ni kje zadržan, je sleherni nedeljo na Šmarni gori in tudi počitnice, kolikor si jih privoščil, preživi na tej izletniški točki. Seveda ljubi tudi Sv. Katarino. Sv. Jošt in druge lepe točke okoli Ljubljane. Gosp. ravnatelj je izvrsten pešec in kar vemo, da bo sedaj, ko bo rešen težkega in napornega dela, izbral sleherni prosti čas, da bo poromal na kakšno lepo izletno točko, največ tja, kjer so Marijine in drugih svetnikov cerkvice. Mož, ki bi bil nam vsem katoličanom po svoji požrtvovalnosti pravi zgled, ljubi nebesko Mater nad vse in je morda prav od tod njegova srčna prikljenost na Šmarno goro, kjer kraljuje Devica Marija.

Gospod ravnatelj! Ko odhajate v zaslužni pokoj, se vam od srca zahvaljujemo za vse dobrote in naklonjenosti, ki ste jih izkazali osebuje uredništva in uprave. Želimo vam, da bi svoj po desetletjih in z največjim trudom doseženi pokoj uživali do skrajnih meja človeškega življenja! Vemo, da ostanete naš najbolj zvesti prijatelj, in dokler bo »Slovenec«*» izhajal, Vas sedanje osebe uredništva in uprave in tudi bodoče, ki še pride, ne bo pozabilo. List, za katerega ste žrtvovali svo svoje življenje, vam bo trajno hvaležen!*

Drobne novice

Koledar

Četrtek, 21. julija: Prakseda, devica mučenica; Angelina.
Petek, 22. julija: Marija Magdalena (Majda); Lavrencij.

Osebnosti

— Poročila sta se v Ljubljani poročnik fregate Franc Mirtič in Zdenka Kyovsky. Novoporočencema želimo obilo sreče in blagoslova!

Če ste dobili sončarico, hitro Tschamba Fii, bolečine prestanete in koža porjavši. Drogerija Gregorič, dr. z o. z., Ljubljana, Prešernova 5.

— Diplomsko častnega občinstva trške občine li-tijske je dne 21. avgusta notranjemu ministru in voditelju Slovencev dr. Antonu Korošcu deputacija občine Litije. Ob tej priliki je gosp. minister dr. Korošec veliko-dušno naklonil za rezeve litijske občine znesek 5000 dinarjev.

— Udeleženci izleta v Italijo, ki pridejo v Ljubljano v petek, 2. t. m. zvečer, bodo prenočili deloma v škofovih zavodih v št. Vidu nad Ljubljano. Iz šent Vida bo vozil v soboto, 23. t. m., ob 4 zjutraj tramvaj v Ljubljano. Udeleženci izven Ljubljane in okolice naj se po prihodu vlaka oglase v pisarni Zveze bojevnikov, Ljubljana, Kolodvorska ulica 25.

— Zapadlost plačilnih nalogov. Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani opozarja p. n. delodajalce, da v zakonitem roku poravnajo zapadle plačilne naloge, ki so jim bili te dni dostavljeni. Urad mora brezpogojno varovati svojo likvidnost; pomeniti pa mora tudi poslovanje, zato opominov in izveščkov ne bo več pošiljal. Ugovori proti predpisu ne odlašajo dolžnosti plačila. Čim plačilni nalog ni poravnal v zakonitem roku, uve-de urad prisilno izterjavo.

Danes nepreklicno zadnjkrat

Napeta drama iz burne preteklosti z Lil Drg ver in K. L. Diehlom

Ob 19.15 in 21.15 uri

KINO UNION Tel. 22.21

VZTRAJNI STOTNIK

— Izlet k otvoritvi kopalnice v Slovenjem Gradu priredi Zveza za tujski promet v nedeljo, dne 24. t. m. Informacije in prijave v vseh biljetarnah »Putnikac«.

— Razstavo fotoklubu amaterske fotografije v Daruvarju. Fotoklub Daruvar (kopalnice v savski banovini) prireja razstavo umetniške amaterske fotografije v času od 21. avgusta do 4. septembra 1938. Vodstvo kluba naproša slovenske amatere, da se udeležijo te razstave. Rok vrnitve do 10. avgusta 1938. Informacije daje vodstvo Fotokluba v Daruvarju, Radičeva ulica 5. Za najlepše slike nagrade! Popust na železnice!

Volitve v jeseni

— V Službenem listu kraljevske banske uprave dravske banovine od 20. t. m. je objavljena »Uredba o voditvi in vpogledovanju zadružnega registra in o postopku glede prenosa vpisov iz sedanjih registrov v nove registre«, dalje »Avtentično tolmačenje tretjega odstavka člena 7. uredbе o povračilu potnih stroškov za službena potovanja sodnih uslužbencev, ki se izvršijo v korist in ob stroških privatne stranke in na njeno zahtevo«, »Sprememba člena 22. občnega pravilnika o voznih in prevoznih ugodnostih«, »Podaljšava trgovskega in kompenzacijskega sporazuma z Grčijo«, »Pristop k pravilnikom konvencije o telekomunikacijah po Norveški«, »Ratifikacija konvencije o telekomunikacijah po Franciji«, »Pristop Kube h konvenciji o telekomunikacijah« in »Odločba občne seje državnega sveta z dne 31. maja in 3. junija 1938«.

Vsa Slovenija

praznuje 20letnico Jugoslavije v Mariboru

na jubilejni razstavi od 6. do 15. avgusta in na velikem narodnem taboru 14. avgusta. Za narodni tabor je dovoljena četrtinska vožnja na podlagi povabila, katerega bo odbor v Mariboru poslal vsem občinskim pripravljalnima odborom in pisarnam Putnika takoj, ko prejme prijave udeležencev. Zato se v Sloveniji čimprej prijavite pri občinskih pripravljalnih odborih, izven Slovenije pa v pisarnah Putnika ali direktno Odboru za proslavo 20letnice Jugoslavije v Mariboru, da vam pošlje vabilo pravočasno. Posamezniki, društva in organizacije ter občinski pripravljalni odbori, zberite prijave še ta teden!

Bratje in sestre, pridite v Maribor!

Odbor za proslavo 20letnice Jugoslavije v Mariboru.

— Slovenska maša v čast sv. Cecilije za mešan zbor in samospeve z orglami, zložil Anton Foerster, založila Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani. Cena partituri 15 din, glasovi po 4 din. Po dolgem času — skoraj po 27. letih — je zopet ta vzorno lepa maša našega nepozabnega idealnega, velikega pionirja na cerkveno-glasbenem polju in izbornega skladatelja v založbi Jugoslovanske knjigarne, izšla. Foersterjeva glasbena dela — vsa brez razlike — so tako dovršeno izdelana, tako v koncepciji kakor v harmoniji, da jim ni zlepa para. Tako se tudi pričujoča maša odlikuje po globoki pobožnosti in plemenitem cerkvenem slogu in duhu, da ne več kateremu našemu delu bi dal prednost. Celo mašo še posebno diči krasen slavospev sv. Cecilije, ki bo praznik zavetnice cerkvene glasbe najučinkoviteje proslavljala. Cerkevni zbor! Poživite spomin našega blagopokojnega

slovenskemu založništvu, je bilo vodstvo knjigarno poverjeno mlademu in zmožnemu Mesarju, ki je v teku let dvignil skromno podjetje do zasluženja založništva za slovenske leposlovne in poljudno-znanstvene knjige v skladu s potrebami in razvojem katoliškega prosvetnega in socialnega gibanja (Ljudska in Leposlovna knjižnica in Zbirka ljudskih iger 1907). Najbolj pa se je odlikoval v boju za slovensko srednješolsko knjigo. Z dr. Jakobom Zmavcem, takratnim predsednikom Profesorskega društva, je bil z avstrijskimi oblastmi neizprosno boj v tem pogledu, ki pa je bil kronan z uspehom kljub temu, da je gospod ravnatelj marsikdaj pri zasaganju šolskih knjig riskiral. Gospod ravnatelj pa je poleg tega zlasti v čebelarstvih krogih znan kot izvrsten čebelar in je v letih 1919—1929 tudi uspešno vodil gospodarstvo Slovenskega čebelarstva društva.

velikega Foersterja in si nabavite to lepo mašo in jo radi izvajate pri službi božji. Saj si je Foerster stekel kot prvobornik za pravo cerkveno glasbo toliko neveljavih zaslug, da pa zasluži, da večkrat čujemo z naših korov njegove nesmrtno lepe melodije in harmonije.

— Avtomobilska nesreča. Blizu Ljubnega v Savinjski dolini se je pripetila včeraj jutraj avtomobilska nesreča, ki pa na srečo ni zahtevala težjih žrtev. Trgovski potnik Vršnik iz Domžal se je peljal s svojim avtomobilom; nekako četrta ure od Ljubnega se je avtomobil, v katerem je bilo pet oseb, prevrnil. Tri osebe so ostale nepoškodovane, sofer si je zlomil roko in ena oseba je bila lepo ranjena. Tudi avto sam je dobil manjše poškodbe.

Volitve v jeseni

— Vreme. Jugoslavija. Oblačno na jugovzhodu, južnem delu in na skrajnem severozahodu. Dežuje tu in tam v moravski in vardarski banovini, v ostalih krajih se je razjasnilo. Toplota 33 stopinj. — Napoved za danes: Deloma oblako po vsej državi, toplota se ne bo veliko spremenila.

— Pri zapirju, motnjah v prebavi vzemite zjutraj na prazen želodec kozarec naravne »Franz-Josef« grelnice

— Kolo je bilo ukradenko pretekli terek našemu dopisniku v Škofji Loki. Kolo je črno emajlirano z zelenim prednjim delom. Evidenčna tablica ima številko 94916. Kdor bi izsledil to kolo, naj sporoči bližnji orožniški postaji. Svarim pred nakupom.

— Na sledu za žeparjevimi dejanji. V Novem mestu je že dolgo časa zaprt 29-letni žepar Slavko Kegljevič iz Bednje pri Ivanu v Hrvaškem Zagorju. Kegljevič je eden najbolj zloglasnih žeparjev, ki je kradel skoraj po vseh sejnih v Sloveniji, tudi v mlajši in počel druge lumparije. Na opozorilo slovenskih oblasti je orožništvo v Bednji napravilo sedaj naenkrat hišno preiskavo na Kegljevičevem domu in na domu njegovega soseda in sokrivca Marka Sveca, ki je tudi zaprt v Novem mestu. Plen orožnikov je bil nepričakovan. Na obeh domovih so zaple-

nili vse polno lepe obleke, sokenj, suknjičev, perila in zlatnine. Oblasti domnevajo, da so skoraj vse te reči bile pokradene po Sloveniji ter proizvedujejo sedaj za lastniki. Kdor bi o tem kaj vedel ali pogrešal tako blago, naj se zgloši na policiji ali na najbližji orožniški postaji.

Ljubljana

Nadzorovanje bolnišnic

Ljubljana, 20. julija.
Danes se je mudil v splošni državni bolnišnici načelnik sanitetnega oddelka ministrstva za socialno politiko in narodno zdravje g. dr. Stevo Ivanič, ki je strokovno pregledal tudi drž. bolnišnico za ženske bolezni in drž. bolnišnico za duševne bolezni, da bi se tako na lastne oči prepričal o splošnem stanju zlasti v občni bolnišnici. Pred njim pa je že 10 dni nadzoroval vse bolnišnice v Sloveniji tudi banovinski inspektor za bolnišnice pri ministru za socialno politiko in narodno zdravje g. dr. Jovan Klisič. Upamo, da bo načelnik sanitetnega oddelka g. dr. Ivanič na pristojnem mestu poročal o obupnem stanju naše splošne bolnišnice in tako tolmačil našo željo in zahtevo po povečanju občne bolnišnice ter se zavzel z vso verno in razumevanjem za to, da bo Ljubljana nazadnje je dobila vsaj takšno bolnišnico, da ne bo več naša kulturna sramota.

Volitve v jeseni

— Pongracjev žepni dežnik razstavljen. Naše poročilo o iznajdbi g. Luja Pongracja je zbudilo veliko zanimanje. Za to iznajdbo, ki predstavlja prav popolno obliko dežnika, ki ga more moški sestaviti v priročno obliko in ga spraviti v žep, dame pa v ročno torbico, se zanimajo že inozemci, in tako je g. Lujo Pongrac dobil že ponudbo iz Amerike, naj odstopi svoj patent. Dežnik je razstavljen že nekaj dni v izloži trgovine Pavlin v Šelenburgovi ulici, en izdelek je razpet, trije pa so zloženi, tako da se more sleherni prepričati o veliki praktičnosti in uporabnosti te iznajdbe. Ljubljansko občinstvo kaže zelo veliko zanimanje za to iznajdbo, saj je izložbeno okno skoraj stalno oblegano od radovednežev in interesentov. Ta jugoslovanska iznajdba kaže, da se bo uveljavila kmalu po vsem svetu.

— Zveza slovenskih obrtnikov v Ljubljani, Kolodvorska ulica, obvešča, da je na mestnem magistratu (Mestni trg) razglašen davčni razpored zavezancev davka na pridobitno, iz katerega je razviden osnovni predpis čistega dohodka, ki ga za obrtnike predlaga davčna uprava davčnemu odboru v oceno. V lastnem interesu obrtnikov je, da se za predpis zanimajo, in če ne želijo osebno prisostvovati razpravi, jim priporočamo, da se takoj obrnejo na člana davčnega odbora g. Pavliča Viktorja, ki bo zastopal njihove interese pri razpravi v davčnem odboru. Dobite ga vsak dan v pisarni Zveze slovenskih obrtnikov, Kolodvorska ulica 25, od 8 do 9 zvečer.

Sralce, plizame, Karničnik, Nebotičnik.

— Pot od Čadove gostilne na Zgornji Rožnik okrog Šišenskega vrha v Tivoli je skoraj dodelana in urejena. Uporaba te poti je za vsa navadna in motorna vozila, za kolesarje in za ježo prepovedana. Izvzeti so samo oni vozovi, ki služijo oskrbi posestev na Rožniku in Drenikovem vrhu z dohodom od Čadove gostilne dalje, ter vozovi posestnikov parcel, ko se izvažajo les in strelja iz gozdov. Prestopki tega razglašena bodo kaznovani.

— Javno perišče ob Vodnikovih cestih v Šiški namerava mestna občina ukiniti zaradi malenkostne uporabe in koristi. Interesente so vabljeno, da podajo svoje premisleke vredne ugovore proti tej nameri najpozneje do 15. avgusta t. l. — Ogenj na Dunajski cesti. Danes okoli 10 dopoldne se je vnel voz čena na dvorišču gostilne Figovec. Razvil se je ogromen dim. V nevarnosti so bili hlevi in gostilniško poslopje samo. Poklicni gasilci so takoj prihitali ter pogasili gorečo voz in preprečili, da se ni požar z voza prenesel na bližnja poslopja. Škoda je sorazmerno majhna, zato pa je bila nevarnost tem večja.

— Zbožodravnik dr. Rodoschegg ne ordinira do konca avgusta.

— Tri nesreče. Včeraj dopoldne se je peljala služkinja Angela Medie, stanujoča na Vilharjevi cesti 35 in doma iz Straže pri Novem mestu, po Dunajski cesti proti domu. Ko je hotela zaviti v Vilharjevo cesto, je pozabila ozreti se nazaj, tako da jo je podrl neki češki avtomobil, ki je vozil za njo. Medičeva je dobila resne poškodbe na glavi. — Pri gradnji novega poslopja je včeraj malo predpoldne padla težka opoka na glavo 27-letnemu delavcu Francu Klementiču, ki je dobil pretres možganov. — V železniškem kamnolomu

v Renkah je padla težka skala na 18letnega delavca Viktorja Kovača iz Tirne pri Št. Lampertu. Skala je zlomila Kovaču levo nogo in mu presekalala členek.

Lekarne

Nočno službo imajo lekarne: dr. Piccoli, Tyrševa cesta 6; mr. Hočevar, Celovska cesta 62, in mr. Garlus, Moste.

Maribor

— Mestni župan dr. Juvan je odsoten ter se vrne prihodnji teden. V županskih poslih ga nadomestuje podžupan Franjo Zebot.

— Magdalenska nedelja. Magdalenska župnija v Mariboru slavi v nedeljo svojo farno patrono. Vsakoletna »Magdalenska nedelja« se obhaja zelo slovesno in bo tudi letos proslava po starem sporedu. Ob 9 bo procesija z Najsvetejšim iz cerkve na Pobreško cesto, po Tržaški cesti nazaj v cerkev. Po pridigi bo slovesna sv. maša.

— Marijina kongregacija mater v frančiškanski župniji priredi v nedeljo, 31. t. m., romanje k staroznani božji poti pri Sv. Roku v Šmarji pri Jelšah. Odhod iz Maribora ob vsakem vremenu z jutranjim vlakom ob 5.

— Druga letošnja nova maša bo v nedeljo v frančiškanski baziliki. Pel jo bo Janez Kores, sin ključavničarja drž. žel. Jakoba Koresa v Loški ulici 5. Novomašnik je končal gimnazijo v Mariboru, bogoslovne študije pa v Ljubljani na vseučilišču.

— Sestanek Poselske zveze bo v nedeljo 24. t. m. v Gledališki ulici 2. Na sporedu je med drugim tudi igra »Strahovi«.

— Prijava zasebnih prenočišč. Zanimanje za obisk letošnjega VII. Mariborskega tedna in proslave osvobodjenja dokazuje, da bo prišlo v času od 4. do 17. avgusta v Maribor toliko tujcev, da vseh nikakor ne bo mogoče nastaniti v hotelih in drugih javnih prenočiščih. Zaradi tega naj bi dali meščani zasebna prenočišča na razpolago prireditelnemu vodstvu, seveda proti primerni odškodnini. Prijave sprejema od 25. t. m. naprej pisarna »Putnikac« vsak dan od 15 do 17.

— Knjižnica Pedagoške centrale na drž. učiteljsku v Mariboru ne posluje zaradi snajenja prostorov do 10. avgusta. Pozneje pa bo zopet odprta ob četrtnih od 15 do 17 ter ob nedeljah od 10 do 11.

— Ljudski oder. Drevi ob 8 sestanek članstva na odru!

— Vojaška licitacije. Dne 25. avgusta bo ob 11 uri v pisarni garnizijske uprave druga ustna licitacija za prodajo lip na Tezmem. — Dne 4. avgusta bo v pisarni garnizijske uprave ob 11 licitacija za generalno popravilo objekta V. v vojašnici kralja Aleksandra. Vsi pogoji se dobe v omenjeni pisarni.

— Zopet strela. V Brezoli pri Račah je udarila strela v hišo posestnika Franca Predikaka. Požar, ki ga je strela povzročila, je uničil hišo in gospodarsko poslopje. Škoda znaša 25.000 din.

— Še 1 milijon za cesto Maribor—St. Ilj. Od lanskega leta modernizirajo cesto Maribor—St. Ilj. Sedaj v drugo asfaltirajo površje ceste od št. lila proti Pesnici do Košakov. Ta dela opravlja trdnica Nassimbeni. Ker pa strmina v Košakih ni primerna za asfaltiranje, je bil predložen gradbenemu ministru načrt, da se ta del ceste tlakuje z granitnimi kockami. Ministrstvo je načrt sprejelo ter je sedaj naknadno odoben kredit 1 milijona din.

— Razkošna razsvetljava Glavnega trga. Danes so začeli postavljati na Glavnem trgu visoke železne kandelabre, na katere pridejo žarnice za razsvetljavo trga. Vsega skupaj bo na Glavnem trgu 36 takih kandelabrov, ki so bili uliti na Češkem. Visoki so vsi po 13 metrov, dvigali se bodo 11 metrov nad zemljo, vrh pa se zavije nazaj, da bo žarnica visela v višini 10½ metra. 30 kandelabrov je enoramnih, 4 so dvoramni, dva pa štiriramna. Enojni kandelabri bodo stali okrog Glavnega trga na robu trotoarja, a dvojni bodo postavljeni na novem delu trga po sredini, štiriramna pa bosta postavljena tako, da bo eden stal v sredini srednjega prometnega otoka; na njem bo obešena tudi električna ura; drugi tak kandelaber bo pa stal na razširjenem trotoarju pri vходу na most.

— Umrl je v Koroševi ulici 7 upokojeni železniški uradnik g. Ludvik Zupan, star 67 let. Naj počiva v miru.

— Načrti za novo Tržaško cesto so gotovi. Včeraj je predložil mestni gradbeni urad načrte za novo Tržaško cesto, ki bo vodila od Kralja Petra trga mimo jezuitskega samostana pod koroško železnico mimo Magdalenskega parka, ter preko Rosenbergovega posestva do vodovoda na Tezmem, kjer se bo združila s sedanjo Tržaško cesto. Po teh načrtih je širina ceste predvidena na 18 metrov. Cestišče bo tlakovano z granitnimi kockami, pod železniško progo pa bo 18 metrov širok podvoz. Načrte je napravila občina na svoje stroške.

Šoštanj

— Mi vstajamo, ker se borimo za v Bogu utemeljene pravice. In narodni tabor dne 31. julija bo pokazal, kako zmagovit je naš boj. Vsem, ki so dobre volje, kličemo: Na evidenje 31. julija v Šoštanj!

Celje

— c Romanje na Trsat. Kongregacija gospe pri č. š. školskih sestrah v Celju bo poromala v soboto, 30. julija (ne v nedeljo), ob 9 dopoldne z 41 sedežnim celjskim avtobusom na Trsat k Materi božji. Avtobus bo vozil izpred celjskega kolodvora točno ob 9 dopoldne ter peljal skozi Laško, Brežice, Novo mesto proti Trsatu. Prijave za izlet sprejemajo č. š. šolske sestre. Nekaj mest na avtobusu je še prostih. Izleta se lahko udeležijo tudi druge gospe, ki niso članice kongregacije celjskih gospe. Cena vožnje je 120 din.

— Kino Union: Danes zanimiv in napet film »Azijati«.

— Mestna občina celjska razpisuje nabavo 56 komadov betonskih cevi 30 cm za kanalizacijo »Ceste na pokopališče« ob trgovini g. Zidanšek Franje na Sp. Hudinji. Morebitna pojasnila in proračunski pripomočki se dobe na mestnem poglavarstvu soba št. 40. Pravilno kolkovane ponudbe z oznacbo »Ponudba za dobavo betonskih cevi za kanalizacijo pri trgovini Zidanšek na Sp. Hudinji«, je vložiti v zaprtem ovoju v vložišču mestnega poglavarstva soba št. 9 do vključno 28. julija t. l. do 11 dopoldne.

— V celjski bolnišnici je umrla v sredo 36-letna vrtnarica kopalnice Radio termia v Laškem, doma iz Debra pri Laškem. Naj ji sveti večna luč! c Z voza je padel v Braslovčah v Savinjski dolini 64 letni posestnik Vincenc Grenko ter dobil težje notranje poškodbe. Zdravi se v celjski bolnišnici.

Trbovlje

— Izredni občni zbor Zadržne elektrarne, r. z. o. z. v Trbovljah bo v nedeljo, 31. julija ob 9 dop. v Društvenem domu. — Nadzorstvo.

Obiščite

7. mariborski teden

od 6. do 15. avgusta 1938

Polovična vožnja na železnicah od 4. - 17. avg. 1938

Veliki narodni tabor dne 14. avgusta 1938, ljubljana kult.

razstava ob priliki proslave 20 let Jugoslavije v Mariboru

Velika gospodarska in kulturna revija

Industrija - Tekstil - Trgovina - Obrt - Kmetijska razstava - Razstava cest - Turizma - Razstava - Fotoamaterska razstava - Filatelistična razstava - Gostinstvo - Vinska pokusnja - Zenska ročna dela - Razstava narodnih noš iz vseh krajev države - Razstava »Nanos« - Čebelarstva razstava - Razstava malih živali - Koncertne in gledal. prireditve - Sportne prireditve - Vesel. park na razstavišču itd. Mariborski otok, najlepše kopalnice v Jugoslaviji ... Zelene, romantične Pohorje ... Vinerodno Slov. gorice ... Gostoljubni, lepi Maribor ... Vas vabi!

Dekliški tabor na Brezjah

Za nedeljski tabor slovenskih deklet na Brezjah je prevzvišeni gospod škof dr. Rožman dovolil, da se čudodelna podoba brezjanske Matere božje, kraljice Slovencev, ob priliki sv. maše prinese na oltar pred cerkvijo, da bodo tako mogle vse udeleženke prisostvovati sv. daritvi pri Marijini podobi. Od zadnjega evharističnega kongresa čudodelna podoba ni bila izpostavljena na prostem, zato smo Prevzvišenemu za to milost globoko hvaležni.

Obenem je prevzvišeni gospod škof ob svoji vrnitvi iz Rima prinesel tudi poseben papežev blagoslov za udeleženke tabora na Brezjah. Tako bo ta prireditve ena največjih manifestacij na Slovenskem, pa tudi najlepših, ker je prva te vrste pri nas, zato se je slovenska dekleta udeležite v največjem številu.

Važno za udeleženke

Knjižice in znaki za tabor se dobe: V pisarni Pripravljalnega odbora »Dom dijakinj«, Miklošičeva 21 in v trgovinah: Jugoslovanska knjigarna, Pred Škofijo, A. Šiligoj, Frančiškanska ul., Polak, Rimska cesta, Mohorjeva knjigarna, Miklošičeva c., Ničman, Kopitarjeva in Vera Remec, Poljanska cesta. Župni uradi in dekleta, ki naročenih knjižic niste prodali, prosimo, da nam jih takoj vrnete, ker nam jih primanjkuje.

Vozni red

Vsaka udeleženka naj kupi na odhodni postaji nedeljsko povratno karto. Udeleženke iz Bele Krajine odpotujejo 23. julija z rednim večernim vlakom ob 19.59. V Novo mesto se pripeljejo ob 21.14, kjer prenočijo. 24. julija odpotujejo s posebnim vlakom ob 5 zjutraj iz Novega mesta proti Otočam.

Vozni red iz Novega mesta

Novo mesto odhod ob 5. Mirna peč 5.17, Ponkve 5.26, Trebnje prihod ob 5.30, odhod ob 5.32, Velika Loka 5.40, St. Lovren 5.45, Radobova vas 5.56, St. Vid pri Stični 6.01, Stična 6.09, Višnja gora 6.19, Zalna 6.28, Mlačevo 6.33, Grosuplje prihod ob 6.39, odhod ob 6.44, Smarje-Sap 6.52, Škofljica 7.01, Lavrica 7.06, Ljubljana gl. kol. 7.22. Iz Ljubljane gl. kol. pelje vlak naravnost na Otoče, brez postanka na postajah.

Vozni red iz Kočevja

Kočevje odhod ob 5.55, Stara cerkev 4.02, Lipovec 4.12, Ribnica 4.23, Zlebič 4.31, Ortnek 4.42, Velike Lašče 4.58, Dobropolje 5.09, Čušperk 5.22, Predoslje 5.29, Grosuplje 5.41. Iz Grosuplje pelje vlak naravnost na Otoče, brez postanka na postajah.

Udeleženke iz Bohinjske Bistrice odpotujejo z vlakom, ki odhaja iz Bistrice ob 4.48 zjutraj. Udeleženke iz Bateč-Planica gredo z vlakom ob 4.48 zjutraj.

Vozni red Brežice—Zidani most

Brežice odhod ob 5.02, Videm-Krško 5.12, Rajhenburg 5.18, Blanca 5.25, Sevnica 5.33, Breg 5.42, Loka 5.46, Radetse 5.50, Zidani most prihod ob 5.51, odhod ob 5.59, Hrastnik 4.09, Trbovlje 4.17, Zagorje 4.24, Sava 4.34, Ljilja 4.43, Kresnice 4.53, Jevnica 5.3, Laze 5.03, Zalog 5.07, Dev. Mar. v Polju 5.10, Ljubljana 5.17. Odhod iz Ljubljane ob 5.56 na Otoče.

Udeleženke iz Maribora imajo na razpolago samo en vlak in sicer se odpeljejo iz Maribora v soboto zvečer ob 21.24. V Zidani most se pripeljejo ob 23.46. V Zid. danem mestu prenočijo in se odpeljejo v nedeljo zjutraj iz Zidanega mosta ob 5.59. V Ljubljano se pripeljejo ob 5.17, od tu pa nadaljujejo pot na Otoče ob 5.56.

Z istim vlakom se lahko peljejo tudi dekleta iz Celja, ali pa z vlakom, ki pelje iz Celja ob 4.52. V Ljubljano se pripeljejo ob 7.03. Iz Ljubljane pa nadaljujejo vožnjo ob 7.12 proti Otočam.

Vozni red Metlika

Metlika, v soboto odhod ob 19.59, v Novo mesto pridejo ob 21.14, tu prenoče in odhajajo s posebnim vlakom ob 5 iz Novega mesta.

Udeleženke na progi Rakek—Ljubljana gl. k., dalje Vrhovna—Ljubljana gl. kol. ter Kamnik—Ljubljana gl. kol., potujejo z rednim jutranjim vlakom in prestopijo v Ljubljani gl. kol. v redni jutranji vlak proti Gorenjski, ki odhaja iz Ljubljane gl. kol. ob 7.12.

Udeleženke iz Ljubljane odpotujejo z izletniškim vlakom ob 5.08.

Povratek

Za udeleženke za postaja proge Ljubljana—Nova mesto odhaja poseben vlak z Otoč ob 17, za one za postaje Grosuplje—Kočevje pa ob 17.59.

Vse ostale udeleženke odpotujejo z Otoč z rednim vlakom.

Verski shod na Zaplazu

Tretjeradni tabor za dolensko stran in za Posavje bo v nedeljo 24. julija 1938 na Zaplazu pri Catežu.

Začetek slo

IX. LEVANTSKI-SEJEM BARI

6.-21. septembra 1938 — ITALIJA —

NAJPOMEMBNEJŠE TRŽIŠČE OZEMLJA
SREDOZEMSKEGA MORJA

rojanstva: Kralj. Ital. poslanstvo - BEOGRAD - Birčaninova 13

Balkanske države in Anglija

V zadnjih tednih so ponovno šle skozi domače in inozemske časopise vesti o gospodarskih ukrepih, ki jih namerava podvzeti Anglija v korist raznih balkanskih držav. Anglija je prišla do prepricanja, da je v njenem političnem in tudi gospodarskem interesu, da nudi nekakšno gospodarsko zaslombo državam na jugovzhodu Evrope, katere so sedaj gospodarsko predvsem navezane na Nemčijo. Po informacijah »Jugoslovanskega kurirja« je angleška interministerijska komisija, ki je imela nalogo, da študira vprašanje kreditov za balkanske države, svoje delo dovršila. Rezultati njenega dela sicer še niso v podrobnosti znani, vendar se ve, da je ta komisija obravnavala načrte angleške finančne pomoči. Razpravljala je, kot se je zvedelo, tudi možnost multilateralnih gospodarskih sporazumov med balkanskimi državami.

V zvezi z zaključkom dela komisije se sliši v londonskih gospodarskih in političnih krogih, da bo sklicana v kratkem v London konferenca zastopnikov balkanskih držav in da se bo na tej

konferenci definitivno uredilo vprašanje finančne pomoči v obliki dolgoročnih kreditov.

V angleških krogih poudarjajo željo, da Anglija finančno pomaga balkanskim državam, podpirajo jo pa tudi, da ta finančna pomoč nima namena, da bi izpodrivala nemške gospodarske interese, še manj pa, da bi se nemška trgovina v tem delu Evrope omejevala. Nasprotno želi Anglija, naj tudi Nemčija, kakor tudi vse ostale države, ki imajo interese na trgovini balkanskih držav, sodelujejo pri gospodarski in finančni povzdigi evropskega jugovzhoda. Anglija hoče le, da se balkanske države gospodarsko okrepijo, da bi čim intenzivneje sodelovale v mednarodni trgovini. Od tega bi imele koristiti vse zahodno-evropske države in tudi Nemčija, ki je zelo zainteresirana na gospodarski povzdigi balkanskih držav.

Poleg teh splošnih vesti glede angleške finančne pomoči balkanskim državam se je pojavila tudi vest, da bo Anglija dala naši državi večje dolgoročno posojilo, ki bo služilo za nabavo vojne materiala. Vendar ta vest še ni potrjena.

Stanje Narodne banke

V zadnjem izkazu za 15. t. m. so v stanju Narodne banke nasproti stanju z dne 8. t. m. eledele spremembe:

Zlata podlaga v blagajnah in v inozemstvu se je povečala za 0,56 milij. din in znaša skupno 1.836,0 milij. din, devize, ki ne spadajo v podlago so se zmanjšale za 31,1 in znašajo 399,8 milij. din, posojila meniha in lombardna so se zmanjšala za 4 milij. in znašajo skupno 1.543,9 milij. din.

Na pasivni strani se je denarni obtok zmanjšal za 57,4 milij. in znaša 5.949,9 milij. din, s čimer je padel pod šest milijard, obveznosti po vidu so se povečale za 0,5 milij. in na 2.448,4 milij. din. Od tega zneska na državne terjatve 58,3 milij., na žiro račune 1.213,1 milij. in na razne račune 1.177,0 milij. din.

Obtok in obveznosti po vidu znašajo 8.398,3 milij. din, skupna podlaga za 28,5% prima znaša 2.359,3 milij. din, kritje je 28,09% proti 27,89% pri predzadnjem stanju. Zlato v blagajnah za 28,5% prima znaša 2.337,5 milij. din, kritje 27,83% proti 27,63% prejšnjega stanja. Obrestna mera je neizpremenjena.

Stanje vinogradov v ormoško-ljutomer-skih gorah

Sv. Bolek na Kogu, 18. jul.

Ker je tudi vinogradnik ormoško-ljutomerskih gor v letih 1936/37, ko je peronospora takšno nepričakovano in rano nastopila, uničila nad polovico pridelkov, so se lastniki goric zarotili, da bodo v prihodnje vso skrb posvetili pravočasnemu in pravilnemu škropljenju trte proti strupeni rosi. Zvesti tej zaroti in trdnemu sklepu so vinogradniki kakor lani, tudi letos začeli rano in z vso vneto braniti vinske rožice pred omejeno poškodovano zajedavko. To dejstvo in pa lepo, za vinsko trto zelo ugodno vreme je vzrok, da je stanje vinogradov v ormoško-ljutomerskem okraju od sedaj vobče zelo ugodno. To velja glede nastavka in pa glede zdravstvenega stanja trte. Peronospora se je sicer v začetku julija tu in tam na vršičkih nekoliko pojavila, a ker so viniki že prej pet do šestkrat preromali gorico s škropljenjem na hrbtni, napolnjeni z bakrenopnežno brozgo ter brizgalni protistrup na rožice — listje in nastavke — se ta bolezen, hvala Bogu, ni mogla tako razviti, da bi povzročila imenovanja vredno škodo. Pač pa se je sedaj ob vročih dneh pojavila tu in tam grozdna plesen ali oidij v precejšnji meri. Toda tej bolezni smo se postavili z žveplenim graham uspešno v bran. Ker je trta letos nenavadno močno razvita, so nekateri vinogradniki začeli tudi že vršičkat, čeprav je to delo zaradi eventualne toče še nekoliko preuranjeno. Toda upajmo, da Najvišji čuvár vinogradov ne pošlje tudi v naše vinske gore »ledene biča«, s kakršnim je udaril — žal — razne druge vinorodne kraje v Sloveniji. Kakor je sivočasno prošil naš Gregorčič, prosimo tudi mi: Zanesi nam, zanesi, Bog!

A. K-i.

Kulturni obzornik

Naselitev Poljanske doline

Škofjeloško ozemlje je kot posest nekdanjih brižinskih škofov za slovenske zgodovinarje pač zelo zanimiv predmet, toda kljub temu in dasi je dokumente iz Škofje Loke in njene okolice objavil Fr. Kos in se pečal z loškimi problemi tudi kranjski dekan Koblar poleg drugih domačin in nemških zgodovinarjev, ni vendar v celoti in sistematično še nikjer obdelano. Tega posla se je lotil mladi zgodovinar dr. Pavle Blaznik, ki je pred leti priobčil svojo izredno uspešno disertacijo »o kolonizaciji Selške doline«, zdaj pa je v najnovejši številki Glasnika muškega društva za Slovenijo (XIX, št. 1—2) priobčil drugi del raziskavanja brižinskega posestva, namreč »Koloni-zacijo poljanske doline« (str. 1—62). Po istih virih in z isto metodo kot prej, je zdaj na podlagi pregleda vseh tiskanih virov, pa tudi arhivarij v Freisingu in starih urbarjev v domačem muzeju, zlasti pa ogromnega topografskega gradiva, ki ga je več let nabiral »na terenu«, dal sistematično podoba naselitve in notranjega gibanja prebivalstva Poljanske doline v času brižinske oblasti. Ni to podrobna zgodovina vasi in krajev v Poljanski dolini, temveč le rešitve osnovnega vprašanja: kdaj je Poljanska dolina dobila prebivalstvo, odkod in kako, da je ob začetku XIX. st. bila že docela obdelana in naseljena?

To je osnovno vprašanje, na katero je hotel dr. Blaznik odgovoriti s pričujočo strogo znanstveno pisano razpravo. Prvo poglavje o predlovanjski dobi tega ozemlja je na žalost še precej neobdelano, kakor je neobdelan predmet sam, ki bi tudi našim arheologom dal gotovo marsikakšno zanimivo odkritje, saj je tod šla velika rimska cesta iz Italije na Koroško ter tudi nekatera stara ledinska imena, ki jih Blaznik naveda za opozorilo nadaljnjim raziskavam, pričajo o naseljenosti v predlovanjski dobi. Zeleti bi bilo, da bi tudi na tem ozemlju začeli arheološka razkopavanja, ki bi utegnili posvetiti v skrivnost stoletij pred l. 973.,

ko imamo v podarilni listini kralja Otona II. brižinskemu škofu Abrahamu prvi dokument o Poljanski dolini, prav tam kakor tudi o Selški. Tedaj so tu že bila nekatera selišča (ime reke Hotavlja, ki jo B. ugotovi kot Volavštica), toda razmeroma zelo redka, saj je še l. 1160. — torej skoraj 200 let po daritvi, ko jo je škof začel sistematično naseljevati — imelo to ozemlje le 163 kmetij. Ker so ohranjeni urbarji iz l. 1291. in 1318., je na podlagi teh Blaznik opisal prvo naselitve prebivalstva v Poljansko dolino, kakor jo je izvajal škof s podložniki s Koroškega in drugod. Kakor ugotavlja Blaznik, je škof začel pre kolonizirati Poljansko dolino kakor Selško. Iz urbarjev določa B. sedeže posameznim kmetijam in vsem, ki so se tekom stoletij marsikje že zabrisala, po večini pa ostala ista kot doslej. V mnogih primerih je moral na novo lokalizirati do zdaj sporna selišča, s čimer je na več mestih popravil mnenja Kosa in Koblarja, ter tudi z ledinskimi in geografskimi pripomočki potrdil svoje prepričanje (pri vasi Ši, Zovšče, Dolinčeselnik, ki je sv. Barbara l. d.). Po županijah razbira posamezne kmetije ter se posebej govori o koroški županiji. Dolina je bila prej naseljena kot hribovje že pred l. 1160., zlasti tako imenovana brodska županija, šele pozneje so se na škofov poziv priselili Korošci iz okolice Vrbskega jezera na hribovje na desni in pozneje na levi strani. Ti pa so pozneje kolonizirali tudi hlevnovrško županijo (v hribih ob Sv. Treh kraljih). Ta kolonizacija pa je bila zaključena že v XIV. stol. Naseljevanje je vodil poseben predstojnik (Stifterius), sicer pa loški oskrbnik, naseljevali so se pa najprej skupno in istočasno po dolini, v hribovju na levi strani zahodno od Gabrške gore ter zahodno od Zirov, drugod pa v malih skupinah in posamezno. Po narodnosti so bili ti Korošci še Slovenci, pomešani deloma z nemškim elementom (nemška vas Vinharji), ki pa se je kmalu slovenizirala. Viden je ta nemški element največ še v ledinskih in tudi rodbinskih imenih. Ta zdajnja pa tudi pričajo, da je bilo v Poljanski dolini tudi nekaj romanskega življa. Na drobno pa Blaznik nadalje raziskuje socialno stanje teh kmetij po obsegu in raznih socialnih davščinah, dajatvah, tlaki, desetini itd., kakor pričajo ohranjeni urbarji in dajejo tako zanimivo sliko. V posebnem poglavju omenja tedaj nastaja-

Dražba lesa. Začasna državna uprava razlaščenih gozdov v Ljubljani, Cesta 29. oktobra št. 24/l., bo prodala na javni pismini dražbi dne 25. avgusta 1938 iz gozdov svoje uprave v Kočevju 15.694 plm bukovih hlodovine in 5865 prn bukovih drv, oboje na panju. Pogoji, tiskovine in pojasnila so na razpolago pri upravnih v Ljubljani in Kočevju.

Poravnava. Uvedeno je poravnalno postopanje o imovini dolžnika Križana Otmarja, pekovskega mojstra pri Sv. Lenartu v Slovenskih goricah. Narok za sklepanje poravnave bo pri okrajnem sodišču Sv. Lenart v Slov. goricah 24. avgusta t. l., rok za oglasitev pa do 18. avgusta t. l.

Licitacija za gradbo vodovoda v Suhi krajini. Banska uprava razpisuje za 27. avgusta t. l. prvo ponudbeno licitacijo za gradbo vodovoda v Suhi krajini. Ta licitacija bo pri tehničnem oddelku banke uprave. Proračun znaša 2.066.973,65 din. Vrščino v znesku 154.000 din je treba položiti pri banovinski blagajni v Ljubljani, ali pa pri davčni upravi za mesto Ljubljana na dan licitacije najkasneje do 10 ure. Načrti in licitacijski pripomočki so interesantom na vpogled pri tehničnem oddelku, oziroma se dobe tamkaj proti plačilu zneska 700 din. Ponudbe s predpisanimi dokumenti se morajo predložiti na dan licitacije do 11 ure.

Oddaja del pri zgradbi stanovanjske hiše Pošne hranilnice. Na dan 25. julija t. l. je banska uprava razpisala oddajo gradbenih del pri zgradbi stanovanjske hiše Pošne hranilnice v Ljubljani, in sicer bo ponudbena licitacija ob 11 pri tehničnem oddelku v Ljubljani. Odobrena proračunska vsota znaša 3.692.755,08 din, ponudbe se imajo glasiti v obliki popusta na vsoto odobrenega proračuna.

Borza

Dne 20. julija 1938.

Denar

Nemški čeki so se na vseh borzah uvrstili, beležili so v Ljubljani 14,85—15,05, isto toliko so bili promptni tudi v Zagrebu, za konec julija so pa beležili 14,90 den., za sredo in za konec avgusta 14,75—14,95, v Belgradu 14,8266—15,0266.

Na vseh treh borzah je angleški funt beležil 237,20—238,80.

Grški boni so na zagrebški borzi beležili 29,25 den., na belgrajski pa 28,90—29,60.

Devizni promet na zagrebški borzi je znašal 912.778 din, na belgrajski pa 2.040.000 din. Promet v efektivih na belgrajski borzi je znašal 1 milij. 760.000 din.

Ljubljana — tečaj s primom:

Amsterdam 100 h. gold.	2394,66—2409,25
Berlin 100 mark	1748,03—1761,91
Bruselj 100 belg.	736,44—741,50
Curih 100 frankov	996,45—1003,52
London 1 funt	213,81—215,86
Newyork 100 dolarjev	4324,75—4361,07
Pariz 100 frankov	119,87—121,31
Praga 100 kron	150,43—151,54
Trst 100 lir	228,44—231,53

Curih: Belgrad 10, Pariz 12,06, London 21,485, Newyork 437,125, Bruselj 73,925, Milan 23,00, Amsterdam 240,125, Berlin 175,45, Dunaj 30,00, Stockholm 110,775, Oslo 107,96, Kopenhagen 95,925, Praga 15,10, Varšava 82,40, Budimpešta 86,50, Ate-ne 3,95, Carigrad 3,50, Bukarešta 3,25, Helsingfors 9,475, Buenos-Aires 113,5.

Vrednostni papirji

Ljubljana. 7% invest. pos. 97—98,50, agr. 62 do 63, vojna škoda promptna 478—482, begl. obv. 92,50—93,50, dalm. agr. 92—93, 4% sev. agr. 52 do 53, 8% Bler. pos. 97,50—98,50, 7% Bler. pos. 93 do 94, 7% pos. DHB 99—100, Nar. banka 7200 do 7300, Trboveljska 175—185.

Zagreb. Državni papirji. 7% invest. pos. 97,50 den., agr. 62 den., vojna škoda promptna 478 den., begl. obv. 92,50—93 (93,25), dalm. agr. 91,50 do 92, 4% sev. agr. 62 den., 8% Bler. pos. 97,50 den., 7% Bler. pos. 92,50 den., 7% pos. DHB 99 den., 7% stab. pos. 99 den. — Delnice: Nar. banka 7200 den., Priv. agr. banka 225 den., Tov. sladk. Beč-kerek 500—600, Osk. livarna 180 den., Dubrovačka 350 den., Jad. plovlja 350 den., Oceanija 800 bl.

Belgrad. Državni papirji: 7% investicijsko posojilo 98,50—99, vojna škoda promptna 480,75 do

481,25 (481,25), begl. obv. 92,75—93, dalm. ogr. 91,75—92,50, 4% sev. agr. 61,25—61,75, 8% Bler. pos. 97,50 den., 7% Bler. pos. 92,75—93,25, 7% pos. DHB 99 den. — Delnice: Nar. banka 7250—7300 (7275), Priv. agr. banka 233 den. (234).

Žitni trg

Novi Sad, 20. julija. Koruza: bač., srem. 119 do 120, ban. 115—116.

Otrobi: bač., srem., ban. juta vreče 100—105, Vse ostalo neizpremenjeno. — Tendence neizpremenjena. — Promet srednji.

Živina

Sejem v Mariboru, 15. julija 1938.

Na svinjski sejem je bilo prignanih 185 svinj, Prodanih je bilo 97 svinj. Cena je bila naslednja: Mladi prašiči 5—6 tednov stari od 80—100 din, 7—9 tednov stari od 110—145 din, 3—4 mesece stari od 160—220, 5—7 mesecev 280—400, 8—10 mesecev 440—550, 1 leto stari 710—820 din za kos. Cena prašičev od 6,50—8 din za 1 kg žive teže, 8,50—11,25 din za 1 kg mrtve teže.

Sejem v Kranju, dne 18. julija 1938.

Na sejem je bilo prignanih 85 volov, 18 kralj, 8 telet, 5 junic, 2 bika, 19 ovč, 46 svinj in 59 prašičev. Prodanih je bilo 49 volov, 14 krav, 8 telet, 5 junic, 2 bika, 25 svinj in 31 prašičev. Cena je bila sledeča:

Volj od 3500 do 1200 din, krave od 2000 do 900, teleta od 480—250, junice od 2250—600, biki od 2400—1200, svinje od 1800—100 in prašiči od 1800—100 din za kos.

Volj I. vrste din 6,25, II. vrste 5,75, III. vrste 5,25; teleta I. vrste din 6, II. vrste 5,50, III. vrste 5,25; krave I. vrste 5,75, II. 5,25, III. 4,75; teleta I. vrste 8, II. 7; prašiči špeharji din 10, pršutarji 9 za 1 kg žive teže. Pujski od 7—8 tednov stari 150—250 din za kos. — Goveje meso: prednji del: I. vrste 10, II. 9, III. 8 din; zadnji del: I. vrste 12, II. 10, III. 9 din. Svinjina 14—16 din, slanina 17 din, svinjska mast 19 din, čisti med 22 do 24 din, neoprana volna 24—26 din, oprana volna 32—36 din, goveje kože 8—9, telečje surove kože 10, svinjske surove kože 6 din za 1 kg.

Pšenica nova 210, ječmen 170, rž 180, oves 150, koruza 160, fižol 250, krompir novi 150, stari 100, lucerna 19, seno 75, slama 55, češnje suhe I. vrste 1200, II. 1100, III. 1000 din. — Pšenična moka stara din 360—400, koruzna moka 225, pšenična moka nova 300—340 din za 100 kg.

Ajdova moka bela 525, črna 475; ržena moka 350, koruzni zdrob 275 din za 100 kg.

Sejem v Cernomlju, dne 11. julija 1938. Na sejem je bilo prignanih 33 telet, 118 juncev, 422 volov, 113 krav. Pripeljanih je bilo tudi 233 prašičev. Prodanih je bilo domačim kupcem: 1 tele, 1 junec, 76 volov, 21 krav in 43 prašičev. Cene so bile sledeče: Teleta I. vrste 6 din, II. 5, III. 4 dinarjev; junci I. vrste 6, II. 5, III. 4,50 din; volj I. vrste 5 do 6 din; II. 4 do 5, III. 3,50 din; krave I. vrste 4 do 5, II. 3,50 do 4, III. 3 din za kilogram žive teže. — Mladi pujski 8 do 10 tednov stari 160—200 din za par.

Sejem v Mengšu 5. julija 1938. Cene živini so bile: konji od 4 do 6,50 din, biki 4,25, volj od 4 do 5,25, krave 3,50—4,75, junci in telice 4—5 in teleta od 5,50 do 6,50 din za 1 kg žive teže. Prašiči do 10 tednov stari od 150 do 250 din za komad.

Cene živine in kmetijskih pridelkov v Murski Soboti dne 4. julija 1938: Biki I. vrste 5—6 dinarjev, biki II. vrste 4,50 dinarjev, biki III. vrste 4 dinarjev, telice I. vrste 5—5,50 dinarjev, telice II. vrste 4,50 din, telice III. vrste 4 din, krave I. vrste 4 din, krave II. vrste 3 din, krave III. vrste 2—2,50 din, teleta I. vrste 5—5,50 din, teleta II. vrste 4—4,50 din, prašiči špeharji 10 din, prašiči pršutarji 9 din za 1 kg žive teže. — Goveje meso I. vrste 14—16 din, goveje meso II. vrste 12—14 din, goveje meso III. vrste 10—12 din, svinjina 18 din, slanina 17 din, svinjska mast 18—20 din, čisti med 14 din, goveje surove kože 8—10 din, telečje surove kože 12—14 din za 1 kg. — Pšenica 230—250 din, rž 200—220 din, oves 140—170 din, koruza 150—100 din, fižol 200 din, seno 30—40 din, slama 20—25 din, pšenična moka 450 din, koruzna moka 300 din za 100 kg. — Navadno mešano vino pri producentih 5—6 din za liter, finiješe sortirano vino pri producentih 12—14 din za liter.

★

† Prof. Josip Skrbinek. V Zbraslavi pri Pragi je umrl prof. J. Skrbinek, dolgoletni lektor za slovenski jezik na praški univerzi, sedaj pa lektor češkega jezika za tujece na marljiv pisatelj jezikovnih učenikov. Rodil se je v Selih pri Ptujtu ter je prav letos praznoval šestdesetletnico svojega rojstva. Po gimnazijskih študijah je šel na Dunaj študirat slavistiko ter je bil domači učitelj in vzgojitelj pri knezu Ottinger-Weltesteru, s katerim je prišel tudi na Češko, ki mu je postala druga domovina. Nekaj časa je bil suplent v Beljaku, potem pa je dobil službo na Češkem kot srednješkolski profesor, kjer si je izbral svojo družico, si postavil vilo v praški okolici in kjer bo odšel tudi njegov grob na zbraslavskem pokopališču. — Služil je v Stibru, Slanem in v Píbramu, leta 1914 pa je prišel v Prago, kjer je že takrat postal lektor za slovenščino na univerzi, kar je ostal do zadnjih let, ko ga je zamenil dr. Berkopec, sam pa je obdržal lektorat češčine za tujece.

Bil je odlični pedagog in srčno dober človek. V kulturnem delu se je udeleževal kot pisatelj odličnih jezikovnih učenikov. Tako je spisal »Učbenik slovenskega jezika« (za Čehe), »Kratko slovnico srbskohrvatskega jezika« (za Čehe), »Češko čitanko za tujece« »Uvod v češki jezik« (za Nemce). Bil je dober posrednik med slovensko in češkoslovaško kulturo ter je prevedel dve knjigi pripovedke pisatelja Meška in priredil tudi Gregorčičeve pesmi za Čehe. Slovenska družba v Pragi bo prof. Skrbinka močno pogrešala, saj ji je bil vedno na razpolago ter se v njej ves razvil. Naj počiva v miru v češki zemlji, ki jo je za svojo slovensko najbolj ljubil.

td

Zdravstveni dom v Brežicah

Protituberkulozni dispanzer je dobil lasten rentgen

Za pospeševanje splošne higijene in s tem zavarovanje narodnega zdravja pri nas je med drugimi važna postojanka Zdravstveni dom v Brežicah, ki je začel poslovati julija meseca pred letom dni. Obširen delokrog, kakor ga ima, obsega tudi takšne kraje, ki se jih je civilizacija dotaknila le v majhni meri in kjer je prosveta ponekod na izredno nizki stopnji. Ni izjemen strah pred črnošolci, ki delajo točo, in star moč živi na primer, ki je zapravljal vse svoje premoženje, ker je s čarodajnimi postopki dočel coprnice med sosedami. Seveda so to ekstremi, ki pa so značilni za to okolje. Gospodarsko-družabne razmere v vinorodnih krajih, kakršni pripadajo temu okolišču, so itak znane javnosti, čeprav se jim še zmeraj posveča premalo pažnje. S siromaštvom in neznanjem se družijo zdravstveni razkroj. Zato je delo naših socialnih higienikov važno in pomembno predvsem v tem, ker pri svojem delu zadevajo na tiste vzroke in pogoje, ki so temelj sleherne blaginje. Uspeh socialno-medicinskega dela pa nam dobro kaže tudi smrtnost in je za ta vprašanja zelo poučna študija »Zdravje v Sloveniji«, ki sta jo napisala zdravnik brata Pira.

Zdravstveni dom v Brežicah. V pritličju levo so prostori protituberkuloznega dispanzerja, desno pa šolske in dečje poliklinike itd.

Zdravstveni dom v Brežicah vodi dr. Cernež ter ima — kakor ustanove te vrste sploh — šolsko in dečjo polikliniko ter posvetovalnico za matere in noseče žene, poleg tega še protituberkulozni dispanzer. Področje tega doma obsega ves brežiški okraj, ki šteje 18 župnij s 16 občinami. Denar za vzdrževanje prispevajo občine in Higijenski zavod v Ljubljani, in sicer krijejo občine 50% materialnih izdatkov, Higijenski zavod pa drugo polovico. Še zmerom pa je brežiška občina pustila to vprašanje zase odprto.

Prav za obletnico ustanovitve je prejel Protituberkulozni dispanzer lasten rentgen, svoja pljuča, kakor bi rentgen lahko imenovali zaradi njegove neobходимosti v praktični ftizeologiji. Doslej je poštvovalni vodja dispanzerja dr. Peček rentgeniziral vse obiskovalce dispanzerja z lastnim aparatom. Novi rentgen je omogočil Protituberkulozna zveza v Ljubljani in je s tem postavila spet novo pričevanje svojemu tihemu, konstruktivnemu delu. Tako je dispanzer popolnoma opremljen za najpotrebnejšim in je njegovo delovanje potrebno zlasti v takšnih krajih, ki izkazujejo znatno smrtnost. Ne smemo namreč pozabiti, da mu na primer pripada okolica Bizelj-skega in to so »vinčarski okraji, kjer je veliko kmečkega proletariata, ki je tako kulturno kot gospodarsko in higijensko zelo zaostalo, kakor je to poudaril dr. Radšel za eno tistih dejstev, ki delujejo za razvoj tuberkuloze na nekdanjem Štajerskem, kjer je smrtnost v Sloveniji doslej najmanj padla (»Delo proti tuberkulozi«, april 1938). Torej ugodno torišče za naloge dispanzerja, ki ležijo v tem, da se jetika izsledi in ugotavlja. Tako je dispanzer v Brežicah ugotovil doslej 43 primerov odprte tuberkuloze, ki jo ima sam v zdraviljenju in pod kontrolo, torej takšnih primerov, ki neposredno stalno ogrožajo okolico. In 23 teh bolnikov je prebivalo v skupni sobi z eno in predvsem z več osebami, 14 pa jih je celo ležalo v eni postelji bodisi z otroki, bodisi z brati ali z zakonskim drugom. V enem primeru so te žalostne okoliščine tudi ostale, ker zaradi velikega siromaštva

ni drugega izhoda, azilov pa pri nas še ne poznamo, ko niti bolnišnice po večini nimajo oddelkov za jetiko. Drugod spet je stvar zasilo rešena čez poletje, ko se je bolnik umaknil v star čebelnjak.

Prebivalstvo se je v tem letu zblížilo z ustanovo te vrste in brezbižnosti. Precejšnjo delo je opravila zaščitna sestra, ki je izvršila 122 obiskov k bolnikom z odprto tuberkulozo, seveda poleg svojega dela v ostalih oddelkih Zdravstvenega doma. Če pomislimo na ogromne razdalje od Brežic do krajev okoli Sevnice, pa do Bizeljskega (do 25 km), bi skoraj gotovo intenzivno delo le v tem sektorju popolnoma zaposlilo eno samo zaščitno sestro. Pri tem je vredno opozoriti na tip vasi, ki ne predstavlja povsod strnjene skupnosti, ampak so posamezne hiše raztresene po obronkih in višinah.

Dispanzerski zdravnik dr. Peček je izvršil doslej 652 prvih in 349 ponovnih pregledov ter ima dispanzer 78 bolnikov stalno v zdraviljenju in pod kontrolo. Pneumotoraks prejema 19 bol-

nikov in je bilo izvršenih 175 polnjenj. Krvnih sedimentacij je zaznamovanih 120, v bakteriološko preiskavo pa je bilo poslanih 113 primerov kužnega materiala.

Težišče dela leži seveda na socialni strani, to se pravi, v skrbi za najbližje okolice bolnikov, za družino, da se zna čuvati pred okuženjem in da zna pravilno ravnati z bolnim, zlasti veliko pažnje pa je treba posvetiti otrokom. Nadalje je važna kontrola onih poklicev, ki so v zvezi z živili. V kratkem bo sistematsko pregledano učitelstvo. V drugi vrsti pa gre za zdravljenje bolnih, za pošiljanje v bolnišnice, v sanatorije in za neposredno pomoč bodisi zdravniško bodisi gospodarsko. Pomoč v naturalijah in denarju nudi Krajevna protituberkulozna liga. Ta pomoč je seveda omejena na razpoložljiva sredstva, potreba pa je precejšnja, saj gre predvsem za kmečko prebivalstvo in to bolj trpi za tuberkulozo od industrijskega delavstva, kar je dognal na podlagi svojih raziskovanj v trboveljski okolici dr. Simonič (»Čas«, 1937). Vsa ta skrb je potrebna še neprestanega izpopolnjevanja, kakor je zapisal dr. Radšel v že imenovanem članku: Potrebno bo delo na terenu in naši dispanzerji bodo morali zapustiti ordinacijske prostore in se napotiti na teren, če bodo hoteli zajeti prav vse.

Železniška nesreča v Čakovcu

Brzi vlak do smrti povozil voznika

Čakovec, 19. julija.

Danes ob 2 zjutraj se je zgodila v čakovski postaji velika prometna nesreča. Brzi vlak štev. 1101 je ob 1.58 z vso silo zavozil na prehodu v vprežen voz. Voznik, ki je najbrž dremal na vozu, je pri tem postal žrtev. Stroj je voz z voznikom vred gasil 15 do 20 metrov in je dobesedno razmrcvaril voznika, voz pa zdrobil na drobne kose in jih razmetaval še 50 m vzdolž proge na postaji. Voznik, Novan Ivan iz Buzovec je obležal med kolesi, medtem ko je njegovega 11-letnega sina, ki je najbrž sam bdel in vozil, vrglo v stran in je obležal z razbito lobanjo in hudimi notranjimi poškodbami. Prepeljan je bil takoj v bolnišnico z avtom, ki je nekaj minut po nesreči privozil preko tirov; zdravniški ga upajo obdržati pri življenju.

O nesreči so bila takoj obveščena vsa pristojna oblastva. Sodna komisija je takoj zjutraj pričela z ugotavljanjem vzroka te nesreče.

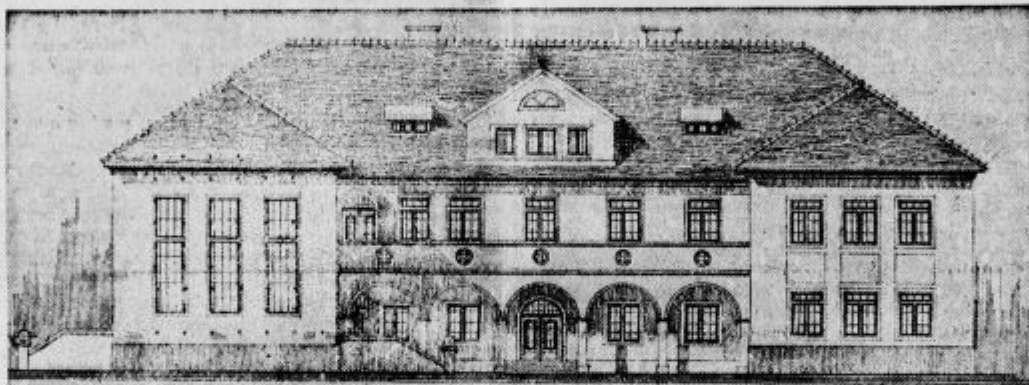
Kakor domnevajo in na podlagi izjav zaporničnega čuvaja Gjudu Josipa, je krivo v veliki meri neupoštevanje prometnih napisov in opozoril s strani pešcev in voznikov.

Preiskava bo v tem oziru gotovo našla pravi vzrok.

Krivde osumljeni zaporni čuvaj je začasno oddan v preiskovalni zapor in je bil zaradi napore 24-urne službe in nesrečnega dogodka ves potr in skrušen; izjavlja, da ni kriv.

Pri tej priliki bi ponovno opozorili železniško upravo, naj se ozira na upravičene zahteve tamkajšnjega osebja, ki ob povečanem prometu nima skoraj nobenega odmora in novega osebja. Da se ne pripete nesreče, bi bilo umestno, dati postaji Čakovec vse normirano osebje in olajšati prenaporni 24/24 urni turnus vsemu osebju, ki ga še ima. Varčevanje v tem primeru ni na mestu in je ta nesreča zopet resen opomin.

Za dušno omiko — Dom pri Sv. Trojici

Ko smo bili na veličastnem taboru našega narodnega voditelja dr. Korošca pri Sv. Trojici v Slovenskih goricah, smo na svoje veliko veselje zvedeli, da bodo tam po zaslugi g. župnika in predstojnika tamošnjega frančiškanskega samostana p. Vladislava Pintarja gradili Farni dom.

Ta dom bo kot ognjišče kulturnega življenja in delovanja zelo velikega pomena za vse Slovenske gorice ter za vse slovensko ljudstvo ob severni meji, ki tam varuje slovenski jezik in omiko v duhu naše vere in krščanskih načel življenja. Farni dom bo zbiral naše može in žene ter mladino tako k duhovnim vajam kakor k prosvetnim tečajem in gospodarskemu pouku. Imel bo lepo dvorano, 18 celic za udeležence duhovnih vaj, prostor za telovadbo; v njem se bodo prirejale gledališke in kino-predstave ter se bodo prirejali stalni gospodinjinski tečaji, ki so toliko važnosti

za naše ljudstvo. Vdile jih bodo šolske sestre, od katerih bodo štiri stalno bivale v Domu.

Ljudstvo se za gradbo doma zelo zanima in ga bo pomagalo graditi z materialom, ki ga bo samo darovalo, ter s prostovoljnimi delom. Treba bo seveda veliko pomoči in požrtvovalnosti, toda delo se bo gotovo čim prej izvršilo, ker se izobraženi in požrtvovalni narod Slovenskih goric zaveda, kakšne velike važnosti in vrednosti bo farni dom za njega vsestranski duhovni in gmetni napredek.

Pogreb V. Škrabarja

Pred tednom dni se je vrnil Viktor Škrabar iz Ormoža v Ptuj, da najde zadnji počitek v domači zemlji, iz katere je s toliko ljubeznijo nad 35 let dvigal spomenike davnih bod. Ob vhodu v mesto na Ormoški cesti so sprejeli s številnimi venci okrašenimi mrtvaški voz s pokojnikom njegovi sorodniki, prijatelji in zastopniki društev in oblasti. Omenjamo odposlanke muzejskega društva iz Maribora g. prelata dr. Kovačiča, prof. Baša in sodnika dr. Traunerja, ravn. splitskega muzeja dr. Abramčiča, župana iz Ptuja dr. Remca in ormoškega župana Hanzeliča, zastopnika okrajnega načelstva, pristava Abramca, predsednika ptujskega muzejskega društva dr. Komljanca z ostalimi odborniki, prof. Brataniča iz Nisa in mnoge druge. Sprevod z duhovščino, na čelu s proštom Greifom, prof. Cajnkarmem, kaplanom Močnikom ter pokojnikovima sošolcema in prijateljskoma, svetnikom in dekanom Bratuskom in p. Ladislavom Hazemalijem, se je razvil skozi mesto mimo pokojniške rojstne hiše proti mestnemu muzeju na Dominikanskem trgu, kjer se je voz s krsto ustavil pred glavnim vhom. Tam se je od pokojnika poslovil v presrečnih besedah predsednik ptujskega muzejskega društva dr. Komljanec. Nato je krenil sprevod nazaj skozi mesto proti pokopališču. Ob odprtem grobu se je spominjal v lepem govoru pokojnika kot ljubitelja cerkvene umetnosti g. proš Greif, za njim je izrekel zadnji pozdrav v imenu mesta Ptuj župan dr. Remec, ki je poudarjal nemisljive zasluge pokojnika za zgodovinske zbirke rimskega Poetovija in za ptujski muzej, ki je ponos mesta. V imenu znanstvenih sodelavcev in prijateljev je govoril nato dr. Abramčič, ki je z ramo ob rami vsake počitnice nad dvajset let s pokojnikom vodil izkopavanja v Ptuj in mu v zadnji spomin prinesel z daljnega juga prelep lorvorjev venec. Zadnji se je poslovil od pokojnika prelat dr. Kovačič v imenu mariborskega muzejskega društva. Ko so padale grude na krsto, so bile premnoge oči solzne ob slovesu od ljubega vedrega človeka, velikega skromnega znanstvenika Škrabarja, ki ga Ptuj nikdar pozabil ne bo. Z njegovim prijateljem dr. Abramčičem mu kličemo: Anima tua, Victor, in pace et refrigerio!

Radovljica

V nedeljo, 24. julija popoldne ob 4 priredi Prosvetno društvo v Radovljici veliko tombolo. Dobitkov bo do 200. Moderno sobna oprava, ki bo glavni dobiček, je razstavljena v trgovskih prostorih poleg pisarne advokata dr. Šmajda, drugi večji dobitki in hitite z nakupom kart, dokler so še na razpolago.

Naše slovo od ravnatelja Rakovca

Ljubljana, 20. julija.

Z ginjenostjo v srcih in s solzami v očeh smo se danes poslovili od gospoda ravnatelja Ivana Rakovca, ki odhaja v tako zaslužni pokoj. V posvetovalnici v prvem nadstropju Jugoslovanske tiskarne smo se zbrali uslužbenci uprave, vsi uredniki »Slovenca«, ravnatelj tiskarne g. Čeč, ravnatelj Jugoslovanske knjižarne gosp. Mesar, ravnatelj knjigovodstva g. Dežman itd. Posvetovalnica je bila slavnostno okrašena.

Prvi je spregovoril v imenu uradništva uprave »Slovenca« g. Verderber, ki je izrekel dolgoletnemu šefu zahvalo, ki res prihaja iz arca, mu želci, da bi še dolgo vrsto let preživel v pokoji, za kar uradništvo iskreno prosi Boga. V imenu uradništva je izročil gospodu ravnatelju častno darilo, to je zlato uro, album s fotografijami osebja vseh oddelkov in pododdelkov in pa šopek 42 nagelcnov, ki naj pomenjajo 42 preživetih let pri »Slovencu«. Ta leta sicer niso bila vedno rožnata ter je bilo v njih preživetih mnogo skrbi in truda, vendar pa je bilo vsemu osebju uprave ves čas prijetna zavest, da ima tako dobrega in skrbnega šefa.

V imenu uradništva »Slovenca« je govoril gospod urednik Presegav kot najstarejši naš urednik in nad 30 letni prijatelj gospoda ravnatelja. V imenu uradništva je poklonil gospodu ravnatelju prekrasno darilo, kip našega Izveličarja, delo akademskega kiparja Gorseta.

Kot dolgoletni tovariš se je v svojem in v imenu gg. ravnateljev Mesarija in Dežmana poslovil od gosp. ravnatelja Rakovca ravnatelj tiskarne gosp. Čeč. Naglašal je čudovito marljivost in osebno skromnost gospoda Rakovca, kar je dovedlo do tega, da g. Rakovec v vseh 39 letih skupnega dela nikoli ni imel nobenih sporov z ravnatelji drugih oddelkov, ne z osebjem.

Prav prisrčen govor je imel vodja naše mariborske podružnice gosp. Sekulec, ki je poklonil v imenu mariborske podružnice lep kipec Matere božje, nato vodja naše celjske podružnice g. Skoberne in v imenu jeseniške podružnice ga. Savinskova.

Navzočnim so prihajale solze v oči pri tem slovesu od gospoda ravnatelja. Govorniki so gospoda ravnatelja prosili, naj bo še nadalje z nami v ožjem stiku z nasveti in sodelovanjem. Tudi gosp. ravnatelj Rakovec je bil ves ginjen, saj se je danes vendar enkrat manifestiral vsa ljubezen in spoštovanje, ki smo ga gojili do njega. Gosp. ravnatelj Rakovec je v zahvalo slehernemu govorniku naglašal, da ne najde besed, kako naj se zahvali, ker to čuti samo srce, usta pa ne morejo povedati. Sam se je čutil vedno za orodje v vsem sestavu »Slovenca« in je moral pač vedno skrbeti za koristi lista, kar pa bi mu bilo težko, če ne bi imel »Slovenec« tako zvestega in marljivega osebja. Tudi nadalje bo mislil na razvoj »Slovenca« in če ne bo to drugače možno, bo pa vsaj molil zanj. Ob toplih in res iz duše prihajajočih besedah gospoda ravnatelja Rakovca smo se ginjeni in s solzami v očeh poslavljali od njega. Vsak je želel, da mu še enkrat prijateljsko stisne roko in s slehernim se je gospod ravnatelj dolgo rokoval. Lepo je bilo videti vse uslužbenstvo, ki se je počutilo pri tem slovesu kakor ena družina in v kateri brez razlike položaja ni bilo drugega kakor tegobnost, ko se je od nas poslavljali tako dober in v srcu zlat človek, kot je gosp. ravnatelj Rakovec. Bog Val živi, gospod ravnatelj, še dolgo vrsto let!

Slovenski profesorji na Češkoslovaškem

Olomouc, 18. julija.

Snoči je prišla v Olomouc skupina 31 slovenskih profesorjev, ki potuje po Češkoslovaški. Odpotovala je iz Maribora v petek, 15. t. m. s krasnim luksuznim avtobusom mariborske mestne občine. Zvečer prvega dne je čez Dunaj prišla v Bratislavo, kjer so jo sprejeli zastopniki Jugoslovenskega muzejskega društva. Naslednji dan so bili izletniki sprejeti na mestnem magistratu, nato pa so si v spremstvu članov Lige ogledali znamenitosti mesta in razvaline starodavnega gradu Devina. Zvečer jim je JČL priredila pozdravni večer, ki so se ga med drugimi udeležili tudi zastopniki župana dr. Sommer in jugoslovanski generalni konzul. Za gostoljubnost se je v imenu tovarišev zahvalil prof. J. Logar. V nedeljo dopoldne so po kratki vožnji po zahodni Slovaški preko Malih Karpátov dospeli na Velehrad, kjer jim je prof. M. Miklavčičbral sv. mašo v kapeli Matere Božje, zaščitnice cerkvene edinoosti med Slovani. Nato so si ogledali krasno prenovljeno baročno cerkev in dragocene ter z velikim razumevanjem izkapanje in ohranjenepodzemne ostanke ene izmed nastarejših in največjih srednjeevropskih cerkev (zač. XII. stol.).

Med nepreglednimi zorečimi žitnimi polji so se nato vozili skozi Uherške Hradišče v Batovo, nekaj km od Zlína oddaljeno na novo nastajajoče Batino mesto. Nastanjeni so bili kot gostje Batinih tovarov v Společenskem domu. Dopoldne naslednjega dne so si ogledali dol velikanske tovarne usnja, lepenke, kreme itd., popoldne pa tovarno čevljev, vzgojne zavode in etalno razstavo modernega češkoslovaškega slikarstva in kiparstva v Zlinu. Tu sem jih je prišel obiskati tudi znani prevajalec slovenske literature Antoš Horsák.

Nad vse prijetno presenečeni pa so bili ob snočnjem sprejemu v Olomouci, ki so ga jim pripravili mestna občina, JČL in olomouško profesorjsko društvo. Pod vodstvom predsednika JČL dr. B. Vybírala so obiskali najprej grobnico med svetovno vojno na Moravskem umrlih jugoslovanskih vojakov. Mogočni spomenik bratstva in ljubezni je l. 1926 z velikimi žrtvami (spomenik je stal 320.000 Kč) postavila JČ liga. Po večerji so se odpeljali na Svätý Kopeček, znamenito moravsko božjo pot. Pred samostanom gg. premonstratov, s reflektorji obsvetljenim, jih je pozdravil opat Pudi, ki je v svojem govoru ob velikem navdušenju zbrane množice poudaril ljubezen Čehov in Slovkov do ostalih Slovanov, zlasti do Jugoslovánov. Nato je goste povedel ob bučanju orgel v slavnostno razsvetljeno baročno cerkev, kjer so zapeli jugoslovansko in češkoslovaško himno. Ob slovesu sta spregovorila prof. Liška v češčini in vodja ekskurzije dr. R. Savnik v slovensščini.

Danes dopoldne so izletniki položili na grobove padlih jugoslovanskih vojakov venec in počastili njihov spomin z žalostinko »Gozdič je že zelen«. Po ogledu številnih kulturnozgodovinskih znamenitosti mesta Olomouca so se popoldne od peljali proti Brnu.

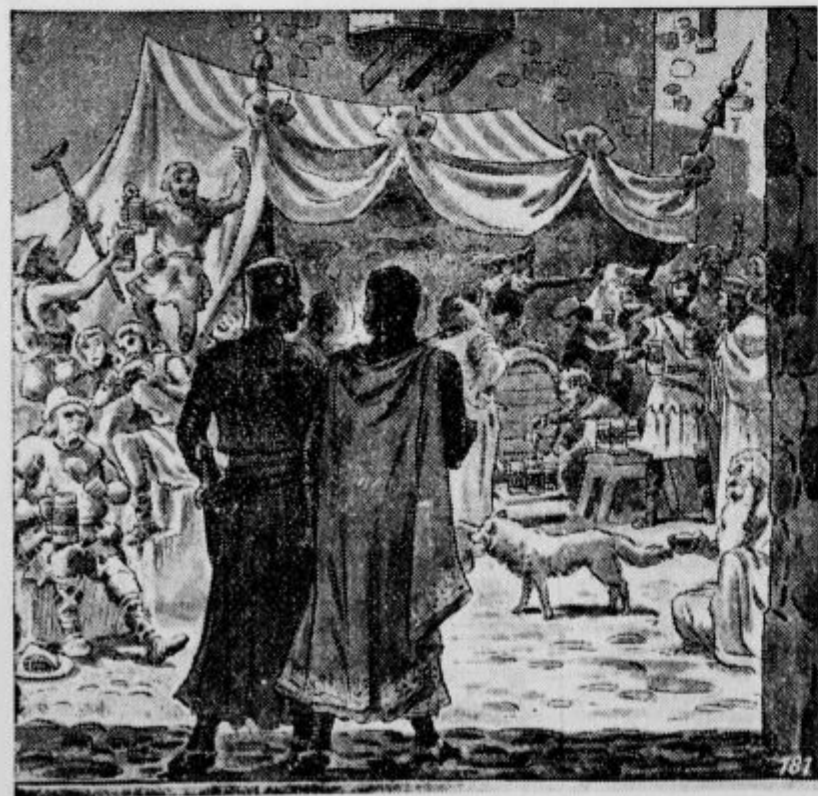
Novo mesto

V nedeljo, 24. t. m., ob 8 zvečer priredi društvo »Združenih bivših učenc šmihelskega zavoda za zgradbo sirotišnice v Smihelu« pred farno cerkvijo na prostem Calderonov misterij »Skrivnost svete mašice« s sodelovanjem pevskega zbora iz kaplitja in orkestra Prosvetnega društva iz Novega mesta. Vabimo k tej veličastni prireditvi zlasti Novomeščane, pa tudi bližnje in daljne okoličane in vas zagotavljamo, da Vam lepega večernega izleta v Smihel ne bo žal. — Društvo za zgradbo sirotišnice.

Št. 181.

Na grajskem dvorišču

Ko je Rihard Levjesrčni s svojimi spremljevalci prišel na grajsko dvorišče, je tamkaj videl stvari, ki so se kaj malo skladale z namerom, ki je ljudi privedel semkaj. Cel trop kuharjev je na različnih vrtil velikanske vole. Drugi hlapi so iz kleti valili na dvorišče velike sode piva in vina ter jih naglo nastavljali, da si je lahko vsakdo po mili volji gasil svojo večjo ali manjšo žejo. Marsikak saški tlačan se je sedaj dodobra odškodoval za vso žejo in lakoto dolgih tednov. Tudi rejni in premožni meščani niso leno zajemali, dasi si niso mogli kaj, da ne bi zraven pozabljali bodisi zoper jed, bodisi zoper pijačo.

Prišlo je tudi nemalo nižjega normanskega plemstva. Ti so prevzeto ostali sami zase, so pa toliko bolj pridno zajemali in pili. Velike tolpe rokodelcev, beračev in vlačugarjev je spopolnjevalo to sliko. Ti so še večali šum

in ropot, ki ga je bilo že samo po sebi dovolj. Iz tega trušča se je zdaj zdaj oglašala popevka kaknega popotnega pevca, ki je prepeval žalne pesmi na čast rajnega. Dela so se lotili tudi obrtni pesnikovalci, ki so tako pridno kovali svoje pesmi, da njihovega pesnikovanja ni bilo ne konca ne kraja.

Iz Julijske krajine

Gospodarski pomen idrijskega rudnika

Idrijski rudnik je od svojega početka dajal našemu lep vsakoletni dohodek. Objavljena je statistika dohodkov od l. 1780 do 1918, ki kaže, da so se v tem času samo tri leta zaključila z izgubo, a še ta je bila le navidezna, ker se objavljene številke nanašajo na prodajo živega srebra in cinobra, ne pa na zaloge, ki so bile vedno polne (prim. Arko: Zgodovina Idrije, 68-71). Po vojni dohodkov iz rudnika niso objavljali. Tu in tam je bilo slišati, da rudnik prinaša držiavi izgubo; s tem se je večkrat utemeljeval odpust delavcev. Za dveletje 1936-37 pa so izšli podatki, ki sicer nimajo uradnega značaja, a gotovo izhajajo iz pravega vira. V Julijski številkli zelo razširjenega mesečnika »Le vie d'Italie« (izdaja ga italijansko planinsko društvo, znano pod prejšnjim imenom »Touring Club Italiano«, čigar članstvo gre v stotisoče) je neki Vittore Querèl napisal s številnimi slikami opremljen članek »Vir bogastva za avtaričien boj. — Idrijsko živo srebro«, v katerem navaja, da je v letih 1936-37 Idrija izvozila 25.269 železnih posod (posoda stekleničaste podolgovate oblike drži 34,5 kg živ. srebra), to je 8718 kvintalov živega srebra. Najvišji predvojni pridelek je bil l. 1913, namreč 8200 kvintalov v enem samem letu. Izvoz je šel največ v Nemčijo (9530 posod), v Anglijo (6000), v Združene države (4495), v angleško Indijo (1025 p.); manjše količine so prevezele Francija, Ogrska, Japonska, Kanada in dr. Za to srebro je država dobila iz inozemstva 30 milijonov zlatih lir, prodaja na notranjem italijanskem trgu pa je vrgla dva milijona. Prva dva meseca letošnjega leta je rudnik izvozil že okoli 300 kvintalov živega srebra in sicer največ v Anglijo, Nemčijo, Romunijo in Francijo. Povpraševanje je vedno veliko. Rudnik je jako dobro opremljen, da lahko zadosti vsakemu naročilu. Clankar pravi, da je živosrebrne rude še za najmanj dvajset let, če se bo izkopavanje nadaljevalo v tej meri, ne glede na ležišča, ki se že kažejo.

Na vsem svetu znaša pridelek živega srebra 80.000 posod letno. Na Italijo (Idrija in toskanski rudniki) jih odpade več kot tretjina, namreč 30 tisoč. Odkar je Almaden na Španskem zaradi državljanske vojne ustavil obratovanje, ima Italija monopol živega srebra na evropskem trgu. Prej je trgovino z živim srebrom vodil nek evropski konzorcij (udeleženi sta bili zlasti Italija in Španija), ki je omejeval izvoz, sedaj pa jo ima v rokah italijanski konzorcij, ki kontrolira vso proizvodnjo in skrbi za prodajo.

V. Querèl opisuje tudi način pridelovanja, navaja nekaj zgodovinskih podatkov po Valva-zorju in omenja izvršne priprave v rudniku in ugodne zdravstvene razmere v mestu. Značilne bolezni, ki jih povzročajo živosrebrni hlapi, so izgubile. Končno pohvali zdrav rod, ki biva v idrijski kotlini. Letos, pravi, so v Idriji našli 122 družin z več kot sedmimi otroki.

40 letnico mašniškega posvečenja so obhajali na Sv. Gori 20. julija gospodje: Henrik Črnigoj, župnik v Lokaveu, Franc Franke, župnik v Oseku, Ivan Košir, župnik v Vedri-janu, Ivan Marangon, župnik v S. Lorenzo di Mossa, Valentin Zega, župnik v Gabrijah, in Alojzij Morsuli, župnik v Moraru. Zaradi bolehnosti se niso mogli udeležiti slavlja msgr. Meštroc Justulin, nadžupnik v Ogle-ju, msgr. Sebastijan Tognon, nadžupnik v Gradežu, g. Valentin Knavs, upok. župnik v Tenucci, ter g. Henrik Peterneil, ki biva kot upok. župnik v Mariboru. Dne 23. julija 1898 pa je bil posvečen v Ljubljani g. Ivan Jane, upok. župnik v St. Vidu pri Vipavi, ki je pa zaradi bolezni privezan na posteljo.

Varujmo se prometnih nesreč

13. zapovedi za vozače motornih vozil!

1. Desno vozi, lepo prehitivaj!
2. Na križišču vozi počasi in glej, katera cesta ima prednost.
3. Desno zavijaj v majhnem loku, levo v velikem.
4. Pred prelazom se prepričaj, da ne prihaja vlak.
5. Ne reši ovinkov.
6. Ne večaj brzine, kadar te hoče prehiteti drugo vozilo, marveč zmanjšaj brzino in se umakni v desno.
7. Signaliziraj pravočasno.
8. Prehitivaj le na odprti cesti in kadar je dovolj široka.
9. Kadar v noči srečaš vozilo, zasenči reflektorje.
10. Označi zunanji rob tovora.
11. Ne zaustavljaj vozila na nepreglednih krajih, na ovinkih in na mostovih.
12. Kadar si vinjen ali utrujen, ne vozi vozila.
13. Preden greš na pot, dobro preglej vozilo.

Odmev šenčurskega procesa

Ljubljana, 20. julija.

Apelacijsko sodišče v Ljubljani je na svoji zadnji seji v polnem obsegu potrdilo sodbo ljubljanskega okrožnega sodišča, s katero je bil 7. maja t. l. samski vrtnar, 29-letni Jože Prešeren iz Smednika, obsojen zaradi dveh prestopkov krivega pričevanja po §-u 146 k. z. na kazen 8 mesecev strogega zaporu in v izgubo častnih državl-janskih pravic za 2 leti.

Jože Prešeren je proti omenjeni sodbi vložil po svojem branilcu priziv na apelacijo, ki ga je zavrnila v formalnem in meritornem pogledu in bo, ker je sodba postala pravomočna, moral Jože Prešeren nastopiti sedaj določeno mu zaporno kazeno. Obtoženi Prešeren se je skušal na vse načine braniti, da bi se rešil iz hude afeze. Sodišče pa ga je označilo kot prav neverdostojnega človeka in hu-dega pretepača. Branilec je skušal na svoj način v prizivu predstaviti apelacijskim sodnikom Jožeta Prešerna kot žrtev znanih šenčurskih dogodkov. Prešerna pa so njegove priče same pustile na ce-dilu. Apelacijsko sodišče tudi poudarja, da je bila kazen 8 mesecev strogega zaporu pravilno odmer-jena in naložena.

Prešerenov proces se vleče že od začetka 1936. Prešeren je najprej v šenčurekem procesu igral veliko vlogo kot obremenjena priča proti uglednemu posestniku in županu g. Antonu Umniku iz Senčur-ja. Najprej je 24. junija 1932 v Kranju in nato še 26. junija 1932 v Ljubljani pred preiskovalnim sod-nikom lažno pričal, da je bil prav g. Umnik oni, ki je množico hujkal proti njemu, rekoč: »Fanta ubijte! Kolo razbijte!« Umnik je bil pred državnim sodiščem v Belgradu naposled obsojen zaradi pre-stopka motenja javnega reda in miru na manjšo kazeno, plačati pa je moral Prešernu za kolo okoli 1900 dinarjev.

Januarja 1936 je bila nato podana proti Preš-ernu Jožetu kazenska ovdaba zaradi krivega pričevanja. Priekavica je trajala celo leto. Naslednje

leto je bilo več razprav. Prvi sodnik-poeidinec je Jožeta Prešerna oprostil. Proti oprostitni sodbi je vložil državni tožilec priziv in je apelacijsko sodi-šče nato oprostitev razveljavilo ter odredilo po-novno razpravo pred okrožnim sodiščem. Tu je pa Prešeren prejel primerno in zasuženo kazeno. Dru-go razpravo je vodil g. Joža Kokalj.

Moža je hotela zastopiti

Ljubljana, 20. julija.

Mali kazenski senat pod predsedstvom s. o. s. g. Rajka Lederhase je danes razpletal in obravna-val v Ljubljani doslej neobičajen kriminalen do-godek, namreč zločinstvo poskusa zastupljenja moža z živim srebrom. Drž. tožilec dr. Leon Pom-pe je tega zločina obtožil železničarjevo ženo, 39-letno Cirilo Završnik iz Ljubljane. Obtožnica na-važa tri primere, da je dobil železničar Jože Završ-nik tako na Rakeku januarja letos, na Jesenicah nekaj dni pozneje in naposled 9. aprila v Novem mestu v segedinskem gulazu primešano živo ere-bro. Jed mu je vedno skuhala žena. Mnogo ind-cev močno obremenjuje obtoženko. Mož je opazil v jedi svetlosive kroglice. Prvič je občutil strašne bolečine v želodcu. V Novem mestu so prišli na to, da je v jedi živo srebro. Drž. tožilstvo se je po-stavilo na stališče, da je obtoženka Cirila Završ-nikova nameravala na ta način moža zastupiti, s katerim se nista razumela.

Obtoženka je dejanje in krivdo popolnoma za-nikala. Pravila je, da je njen sin res kupil živo srebro, da bi očetu nekoliko pomagajal. Priznala je, da so našli tubo živega srebra v vdolbini pod kolesom šivalnega stroja. Zaslisane so bile 3 obremenilne priče, tako mož Jože Završnik ter železničarja Demšar in Pogačar. Branilec dr. Kna-flič je predlagal nove dopolnilne dokaze, zlasti zaslišanje 3 sinov in zdravnikov-izvedencev o vp.livu živega srebra. Drž. tožilec se predlogom ni proti-vil. Da se izvedejo novi dokazi, je bila današnja razprava preložena na nedoločen čas.

Razstava znamk

Obiskovalcem Razstave znamk Filatelističnega kluba Ljubljana v Ljubljani, ki se bo vršila od 6. do 11. avgusta v času XX. medn. katoliškega esperantskega kongresa, je ministrstvo prometa dovolilo polovično vozino. Ta olajšava velja od 3. do 13. avgusta.

Iz propektov vidimo, da znaša enkratna vstop-nina na razstavo 5 din, dijaki pa bodo plačali le 3 din. Kot smo naknadno obveščeni, bo pa obisk borze popolnoma brezplačen, redna vstopnica za razstavo velja tudi za obisk borze.

Pravkar je gospod minister pošte podpisal ukaz, da bo posloval za časa razstave poseben poštni urad v razstavnem prostoru. V ta namen bo izdelan poseben poštni žig, ki se bo smel upo-rabljati le na razstavi. Za ta posebni žig vlada med filatelisti veliko zanimanje. Tako ima razstavni odbor že naročila za opremo precejšnje množine pisem in razglednic s tem žigom. Tako bomo imeli sedaj prvič v Ljubljani poseben žig ob tej priliki. Ker je med filatelisti v splošnem neprijateljben raznobarvni odtis žiga, bo odtis žiga v črni barvi.

Poštni urad na razstavi bo posloval od 8. do 12. in od 15. do 18. Seveda bo obiskovalcem na razpolago tudi prostor, kjer bodo lahko pisali svo-jo korespondenco, v ta namen bo izdanih tudi pet vrst pravilnih razglednic.

V zadnjem času je prejel razstavni odbor tudi prijavo štirih inozemskih filatelistov, ki žele uvr-stiti svoj material med razstavne objekte. Gospod prokurist »L. Veselič iz Belgrada« bo razstavil svojo posebno zbirko slovenskih znamk, ki je bila sedaj nagajena na mednarodni razstavi v Pragi s sre-brno kolajno. Slovenske znamke bo razstavil tudi g. prof. M. Ariel iz Belgrada, medtem ko bo spe-cialno zbirko Jugoslavije, celotno izdajo, razstavil gospod dr. Arsen Cubinski iz Belgrada, zračno po-što pa gospod Vilko Franc iz Ljubljani in gospod Bronislav Borovič iz Belgrada. Te zbirke so bile že večkrat nagajene na razstavah.

Obrtni dan v Novem mestu

Tretje leto že poteka, odkar se je v prijaznem dolenjem mestecu razvila obrtniška organizaci-ja, katera je pokazala prav lepe uspehe za obrtni-štvo, pa tudi na gospodarskem polju. Društvo z veliko voljo in poštvalnostjo dela in skrbi za gospodarski napredek Novega mesta in okolice, kakor tudi pomaga posameznim obrtnikom z na-sveti in raznimi posredovanji. Nepozabna bo osta-la v spominu elehernemu obiskovalcu obrtno go-spodarska umetniška razstava, katero je priredilo društvo slov. obrtnikov skupno z obrtnim društvom in kateri uspeh se še danes kaže.

V nedeljo, 24. julija pa priredi društvo Obrtni dan, ki je namenjen propagandi domačim obrtni-škim izdelkom. Spored tega dne je sledeč: Ob tri četrt na 8 sprejem gostov na kolodvoru, ob pol 9 skupna sv. maša. Ob pol 10 veliko obrtniško zborovanje v Prosvetnem domu. Ob 11 promenad-ni koncert. Ob pol 13 slavnostno kosilo. Ob 15 ve-lika vrtna veselica na vrtu g. Košaka.

Vsi moramo podpreti to akcijo ter se v čim večjem številu udeležiti tega za obrtnika tako važ-ne v Novem mestu.

Jesenice

»Slovenčeve« nagrade so tudi ob tem žreba-nju prišle v naše mesto. Zadnjič so bili te ereče deležni trije naročniki, med temi dva delavca in en gostilničar. Zadnje žrebanje pa je prineslo dve lepi nagradi — kolo in uro že večletnim naročni-kom. Kupovalci, ki jih je tu precej, pa so to pol ostali brez ereče.

Izlet kovinarjev na Završnico. Preteklo nedel-jo je priredilo izlet zopet 800 kovinarjev deloma k jezeru na Završnico, deloma v Radovno, kjer so pred 80 leti še predelovali železo. Na izletu javor-niških kovinarjev je bila na sporedu tudi telovad-ba in nogomet. Telovadce je vodil naš najboljši prvak — gosp. Natlačen. Ta primer je bil le začetek, pokazano pa je, kako se lahko ob priliki izletov goji tudi šport, ki je gotovo istočasno ko-risten in lep.

10 letnica kluba »Bratstvo«. Jeseniški športni klub Bratstvo je imel v nedeljo veliko jubilejno prireditve, ki je lepo uspeła tako glede obiska kot v športnem delu. Klub ima zaslugę, da je tako re-koč iz ekale izklesal enega najlepših športnih poj v državi, sposobnega za vse športne in lahkoatlet-ske panoge.

Laško

Umrli je dne 14. julija 1938 v vasi Dol Štev. 6. župnik Sv. Miklavž nad Laškim, v 60 letu starosti g. Gorišek Ferdinand, daleč naokrog poznan kot zelo marljiv, soliden in dobro stoječ kmet. Držal se je gesla: Kdor v redu svoje obveznosti izvršuje, ta sebi in drugim boljše čase oznanjuje. Pogreb bo v nedeljo, 17. julija 1938, na šniklavško doko-pališče. Naj v miru počiva.

Mali oglasi

Posredstva

Parcela

skupno ali razparcelirana, v izmeri ca. 8000 m², napredaj. Lega ob novi državni in banovinski ce-sti. Pogoji ugodni. Elek-trika, vodovod poleg. Po-lizve se: Vižmarje 100.

Kunaver Ludvik

gradbeno - strokovno na-obražen posredovalec — Cesta 29. oktobra št. 6, telefon 37-33, ima napro-daj večje število parcel, kompleksov, posestev, go-zdov, trgovskih in stano-vanjskih hiš in vil. Po-oblaščen graditelj in sod-ni cenilec za nasvete brez-plačno na razpolago. (p)

Vnajem

Gostilniški lokal

sredi mesta, oddam s 1. avgustom v najem. Na-slov v upravi »Slovenca« pod št. 11413. (n)

Stanovanja

Dvosobno stanovanje

s pritliklinami, najraje v bližini centra - iščem za takoj. Ponudbe v upravo »Slovenca« pod »Prijeten dom«. (c)

SOBE

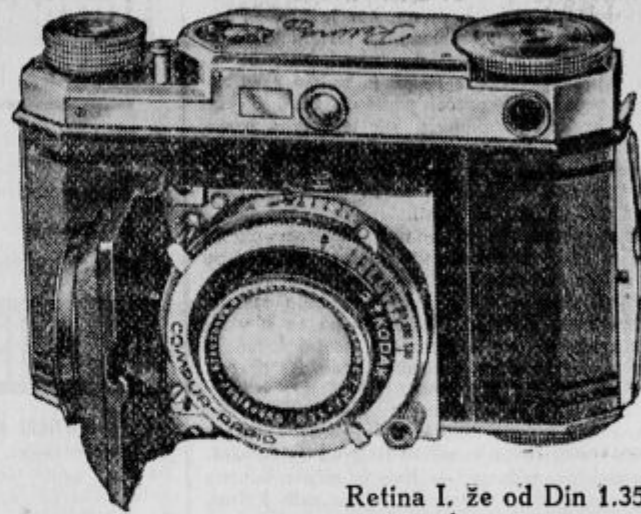
Kuhinjsko sobo

oddam s 1. avgustom. — Naslov v upravi »Slov.« pod št. 11356. (s)

Prihodnji teden nastopate Vaš dopust

potem rabite Retino, da si Vaše vtise s potovanja lahko, hitro in poceni obdržite v trajnem spominu. Vsi Retina modeli imajo sprožilec na oklopu, avtomatični transport filma — svetlobno močne optike do f 2, Compurali Compur Rapid zaporo. Retina II ima tudi z objektivom vezani daljinomer in napravo proti dvojnemu osvetljenjem.

KODAK RETINA I. in II.

Retina I. že od Din 1.350'— na-prei, pokromana, s sprožilcem na oklopu ter svetlobno močnimi optikami, Retina II. v kratki izdelavi za največje zahteve od Din 2.500'— naprej.

Sport

Vsak dan je kaj novega

Bartali je zmagal v etapi med Montpellierom in Marseillem. Ze v Pirenejih se je pričel dvoboj med trenutno najbolje časovno plasiranimi udeležencema znamenite kolesar. dirke Tour de France, Belgijcem Verwaeckem in Italijanom Bartalijem. V enajsti etapi (Montpellier-Marseille 223 km) sta se v končnem spurtu srečala oba tekmeča za rumeni trikot. Po trdi borbi je zmagal končno Italijan Bartali v času 6, 52, 10 pred Verwaeckem. Pri tem si je močno izboljšal čas ter se spet približal za dobro minuto v skupnem času Verwaeckemu. Za Verwaeckem so se plasirali Leduq, Magne, Bergamaschi in Marie, trinajst sledečih udeležencev pa je zasedlo sedmo mesto. Skupna klasifikacija je zdaj naslednja:

1. Verwaeck 69:03.27.
 2. Bartali 69:06.22.
 3. Vissers 69:15.11.
 4. Cosson 69:17.02.
 5. M. Clemens 69:19.12.
 6. Disseaux 69:20.13.
- Posamezne države:
1. Belgija 207:39.01.
 2. Francija 208:05.03.
 3. Italija 208:18.15.
 4. Kadejet 208:18.45.
 5. Luksemburg-Svica 208:49.35.
 6. Španija-Holandija 209:15.23.
 7. Novinci 209:25.11.
 8. Nemčija 210:48.31.

Joseph Scott je mojster v lahkoatletskem deseteroboju Združenih ameriških držav. V Randall's Islandu je zmagal s 6496 točkami. Scott je dosegel sledeče podrobne rezultate: 100 m: 11,2 sek. v daljavo: 6,44 m, met krogla: 12,01 m, skok v višino: 1,785 m, 400 m: 55,2, 100 m zapreke: 15,6, met diska: 38,41 m, skok ob palici: 3,37 m, met kopja: 46,61 m, 1500 m: 5,38,6.

Letošnji ameriški zmagovalci v deseteroboju, Scott, je postavil v splošnem razmeroma slabe rezultate. Kje so časi Glena Morrisa! Mnogo boljši rezultat je dosegel Nemeec Heinz Sievert, ki si je priboril nemško prvenstvo v deseteroboju s 7467 točkami. Sievert je dosegel (navajamo v primerjavo) tele res prav dobre podrobne tekmovalne rezultate: 100 m: 11,1, 400 m: 52, 1500 m: 4,56,4, 110 m zapreke: 16, skok v daljavo: 705 cm, skok v višino: 180 cm, skok ob palici: 330 cm, met krogla: 14,60 m, met diska: 42,52 m, met kopja: 55,70 m.

Kakor vidimo, je bil Sievert mnogo boljši kot Scott. Drugi je bil Streidl (6367 točk). Upoštevati pa moramo, da pri ameriškem prvenstvu v deseteroboju ni nastopila nobena svetovna desetero-bojna zvezda, saj na startu ni bilo ne Meadowsa, ne Morrisa in še nekaterih drugih, ki običajno pri deseterbojih dosegajo prav vsi mnogo več kot 8000 točk.

Italijanske prvakinje: V Parmi so bile tekme za lahkoatletsko državno prvenstvo dam. Naj-uspešnejša atletinja je bila znana Claudia Testoni, ki je dobila (olimpijska zmagovalka Valla ni bila navzoča) tek že zapreke na 80 m v času 11,7 sek. In skok v daljavo s 5,53 m. V ostalih disciplinah so zmagale naslednje:

- 100 m: Alfiero 12,7;
 - 200 m: Penza 26,7;
 - 800 m: Bulzachi 2,28;
 - skok v višino: Puhar 1,51 m;
 - krogla: Grossi 11,14 m;
 - disk: Guidi 35,07 m;
 - kopje: Milanese 32,55 m.
- Francoški plavalni mojstri: V pariškem sta-

dionu Tourelles so bile tekme za francoska pla-valna prvenstva v posameznih disciplinah. Ude-ležba je bila po dolgem času spet enkrat prav zares odlična. Precej nevolje je vzbudila gesta prsnega plavalca, znanega Cartonnetija, ki mu je bilo spet enkrat ljubše, da se je izognil boju za prvenstvo. Najuspešnejši plavalec je bil Nakache, ki je zmagal na 100 m crawla v času 1,01, na 200 m v 2,20,7, na 200 m prsno pa skoraj brez slednje konkurence v času 2,59,3, razen tega pa je pomagal še svojemu klubu SN Paris do zmage v štafeti 4×200 metrov.

Novi mojstri:

- 400 m crawl: Talli 5,03;
- 1500 m crawl: Desbonnet 21,12,4;
- 100 m hrbtno: Blanc 1,15,1.

Umetni skoki: G. André 132 točk;

- skoki s stolpa: Lemaitre 92,441 točk.

Waterpolo: Francija A + Francija B 8:3.

- Dame: 100 m crawl: Dubettier 1,14,8;
- 400 m crawl: Fleuret 8,58,4;
- 100 m hrbtno: Motti 1,25;
- 200 m prsno: Letellica in Simone Gardet, obo po 3,20,3.

Umetni skoki: Poirier 69,41 točk.

Novi britanski mojstri: Letošnjih britanskih lahkoatletskih prvenstvenih tekmovalni so se spet udeležili številni lahkoatleti s celine. Tekmovanja so bila v londonskem White-City Stadionu. Od inozemcev so si nabrali največ laavorik Italijani, ki so si priborili šest novih britanskih mojstrstev. Z uspehom so lanskoletno zmage branili Britanci Wooderson, Collyer, Cooper, Finlay in Belgijec Bosmans. Holandski je do uspeha pripomogel hitri sprinter Osendarp. Novi britanski mojstri in njihovi uspehi so naslednji:

- 100 yrdov: Osendarp (Holandija) 9,8 sek.
- 440 yrdov: Brown (Anglija) 49,2 sek.
- 880 yrdov: Collyer (Anglija) 1,53,7 sek.
- 1 milja: Wooderson (Anglija) 4,13,3 sek.
- 3 milje: Emery (Anglija) 14, 21 sek.
- 6 milje: Beviaqua (Italija) 30,06, 6 sek.
- 120 yrdov zapreke: Finlay (Anglija) 14,4 sek.
- 440 yrdov zapreke: Bosmans (Belgija) 54,1, 4×110 yrdov (štafeta): Baracca-Milano (Ita-lija) v času 43,2.
- Maratonski tek: Beeman (Anglija) 2,36,29.
- Met krogla: Profetti (Italija) 14,07 m.
- Met diska: Gonsolini (Italija) 43,6 m.
- Met kladiva: Healion (Irska) 52,45 m.
- Skok ob palici: Romeo (Italija) 3,95 m.
- Skok v višino: Oraferty (Irska) 1,85 m.
- Skok v daljavo: Maffei (Italija) 7,52 m.
- Met kopja: Blakeway (Anglija) 60,08 m.
- Troskok: Boyce (Irska) 14,05 m.
- Hoja na dve milj: Cooper (Anglija) 14,02,2.

Madžarska je porazila Estonsko s 74:58 toč-kam. V Tallinu je Madžarska na mednarodnem lahkoatletskem dvoboju premagala Estonsko s 74 proti 58 točkam. Podrobni rezultati:

- 100 m: Gyenes (M) 10,8.
- Met kopja: Schule (E) 73,34.
- 400 m: Vadas (M) 49,4.
- Skok v višino: Billeroog (E) 1,84.
- 800 m: Harsanyi (M) 1,55,4.
- Skok v daljavo: Domsalu (E) 7,22.
- 3000 m: Szaplar (M) 8,35,8.
- 100 m zapreke: Kovaco (M) 15.
- Met krogla: Kreek (E) 15,31.
- 200 m: Gyenes (M) 21,8.
- 1500 m: Szabo (M) 3,57,8.
- Skok ob palici: Zsufka (M) 4 m.

Radio

Programi Radio Ljubljane

Cetrtak, 21. Julija: 12 Operetni napravi (plošče) — 22.45 Poročila — 13 Napovedi — 13.30 Po domače (plošče) — 14 Napovedi, poročila — 19.30 Nac. ura: Predavanje min. za telesno vzgojo naroda — 19.50 Deset minut zabave — 20 Paganini: Sonata XI. in XII. (gosti igra Tossy Spiwakowsky) (plošče) — 20.10 Značaja in telesna konstitucija (g. prof. Emil Hrovat) — 20.30 Prenos promadnega koncerta iz Rogaske Slatine — 22 Napovedi, poročila — 22.15 Koncert lahke glasbe (igra oddelek godbe »Sloga«).

Drugi programi

Cetrtak, 21. Julija: 20 romane, pesni in napravi, 21 Razni napravi in plošče — Zagreb: 20 Koncertni večer, 22.30 Za ples — Varietas: 21.30 K. toveer: Zab. konc., 22 K. toveer: Komorna gl. — Praga: 20.35 Rimski-Korsakov: »Legenda o nevidnem mestu Kiteju«, opera, 22.15 Ples — Milan: 20.30 Koncert ork., 21 Komedija, 21.40 Orgelski konc., 23.15 Za ples — Rim: 21 Milan: »Maristella«, opera — Budimpešta: 20.05 Koncert Rad. ork., 21.40 »Rigoletto« na ploščah — Dunaj: 20.10 Prizor z glasbo, 21 Zvočne slike o Salzburgu, 22.30 Stuttgart: Narodna in zab. gl. — München: 21 Nemške pesni.

Litija

Žitna letina kaže v litjski občini povsod prav lepo. Prav lepa in obilna je bila žetev ječmena in rži, pšenica pa že dolgo vrsto let ni bila tako dobra. Po dolinah so pšenico že poželi, v hribovskih predelih pa mora pšenica še dozoreti. Mrva je bila bolj pičla, po kakovosti pa prav dobra, ker je bila po večini spravljena ob lepem vremenu. — Ostala krma za živino pa kaže slabše, fiziološko zaradi suše ne bo mnogo za napredaj, krompir pa se je zadnje čase zaradi večkratnega dežja precej popravil, tako da bo letos dovolj kruha in krompirja, kar je glavna hrana našega ljudstva. — Zaradi zgodnjega mraza pa je po večini pozebljivo sadje, prav malo bo jabolk, še manj hrušk, češnjev smo imeli letos le za pokušnjo. Zato bo manj pijače, pa več treznosti.

Letošnja rekrutacija je bila v litjskem okraju popolnoma v redu in miru, mladeniči so prišli lepo trezni na nabor ter se povsod dostojno obnašali.

Lesna trgovina je v zadnjem času malo zastala, posebno trpi izvoz v Italijo. Nasproti pa se je v letošnjem letu mnogo drv odposlalo s postaj Litija in Sava, kjer dosega drva rekordno ceno 80 din za kub. meter ali 320 din za klastro. Največ drv je eksportirala lesna družba »Reka« in Windischgrätzovo veleposredovalno družbo pri Smartnem. Precej kubičnih metrov pa so s Save odpremil v Belgrad za železničarske nabavljalne zadruge. — Ker je oblast končno prepovedala preveliko izsekavanje kostanjevih kultur, največ v trebeljeviški občini, je izvoz kostanjevega lesa skoraj popolnoma prenehal. Izvoz smrekovih tramov pa so spravili domači trgovci po vodni poti v Belgrad in Banat, da so dosegli naši kmečki gozdni lastniki nekoliko boljše cene.

Mali oglasi

V malih oglaših velja vsaka beseda 1 din; zentovanski oglaš 2 din. Debele tiskane naslovne besede se računajo dvojno. Najmanjši znesek za mali oglaš 15 din. — Mali oglaš se plačuje tako pri naročilu. — Pri oglaših reklamnega značaja se računa enokolonjska, 3 mm visoka pletiva vrstica po 3 din. — Za pisemne odgovore glede malih oglasov treba priložiti znamko.

Službe iščejo

Gospod srednjih let išče v Mariboru službo nočnega čuvaja ali slično. Plača din 400. — Naslov v upravi »Slovenca« Maribor pod št. 1103. (a)

Vajenci

Ključavničar. vajenca z vse oskrbo takoj sprejme Ciril Podržaj, Ig 147.

Službo dobe

TOVARNA USNJA

v Nišu — išče izurjene valcerje in tromelaustroserje

Ponudbe na »Fabriko koža« — Niš.

LETOVIŠČA

V mirnem kraju na Gorenjskem, v smeri Skofja Loka-Kranj, pri železniški postaji, se išče za daljšo dobo za 2 osebi popolna oskrba. — Ponudbe s ceno na upravo »Slovenca« pod »Letovanije«.

Zaslужek

2.500 din potrebujete da doma zaslužite mesečno 1000 dinarjev. Pišite: »ANOS«, Maribor, Orožanova. (z)

Velik zaslužek

nudim pri prodaji gospodinjstvu potrebnega predmeta. Ponudbe v upravo »Slovenca« pod »Zasluzek« št. 11412. (z)

Denar

Za ustanovitev samoprodajalne iščem združnika ali zadružnico z nekaj kapitala. Ponudbe v upravo »Slovenca« pod »Stičajna bodočnost« št. 11358. (d)

Kupimo

Vsakovrstno zlato kupuje po najvišjih cenah CERNE, juvelir, Ljubljana Wolfova ulica št. 3

Sirite »Slovenca«

Lepo moško in žensko blago po Din 3.— mtr., dokler je zaloga, se dobi pri I. TRPIN-U, Maribor, Vetrinjska ulica 15

Jabolka rana in pozna, za izvoz, kupuje po najvišjih dnevnih cenah

Gospodarsko društvo zadruga v Mariboru, Meljska cesta št. 12 Sprejemajo se zanesljivi nakupovalci

Mali oglasi

zajamčijo najpopolnejši uspeh

Prodamo

Kislo zelje novo, prvovrstno, v sodčkih, dobavlja po naročilu G. Erklavec, Ljubljana, Kodeljevo, Povsetova 47. Tel. 25-91. (1)

Pristne domače salame in polnomastne polemendolski sir — dobite pri I. Buzzolini, Lingarjeva ulica, delikatesa. (1)

Sveže slive, hruške spingle kg 3.25—3.75 din franko vozniha, razpoložljiva kosare 45 kg — G. Drechsler, Tuzla. (1)

KOLESA

najnovejši letošnji modeli v največji izbiri napredaj po neverjetno nizkih cenah

Nova trgovina Ljubljana - Tyrseva cesta 36 (nasproti Gospodarske zveze)

Vsa lahka letna oblačila si nabavite najceneje pri Preskorju, Sv. Petra c. 14.

Resnico govorijo, ko trdijo, da prodajamo najboljša in najcenejša

kolesa

rezervne dele in motorna kolesa. Velika izbira!

Splošna trgovska družba

z. o. z. St. Vid nad Ljubljano

Rozine

na zalogi po ugodni ceni v »Veletrgovini južnega sadja«, Ljubljana, Tyrseva cesta 48. (1)

Kompletna postelja

z nočno omarico in umivalnikom in note, prodam. dr. Svoboda, Emonska 2. (1)

STROJI

»FORTUNA« Elektro univerzalni stroj v vsako delavnico! Din 6.800.—

Mizarski mojster Stibelj, Celje, piše S hvaležnostjo javljam Vam, da izdelujem vsa stavbena in pohištvena dela na »Fortunis«, Toka porabim približno samo za Din 20.— mesečno. — Ta stroj vsakemu kolegu najtopleje priporočam.

PETER ANGELOŠ Ljubljana - Tyrseva c. 36

PO TENISU

ravno tako sveža kakor v začetku matcha . . . To je zato, ker je Vaš puder COTY fin, drži in ker so njegove barve čudodelno mladostne.

PUDER COTY

PUDER MLADIH ŽEN IN DEKLET

10 slovitih in tri nove barve:

Pêche, Noisette, Gitane

Mala škatlja . . . Din 12.—
Srednja škatlja . . . Din 20.—
Velika škatlja . . . Din 36.—
plus trošarina.

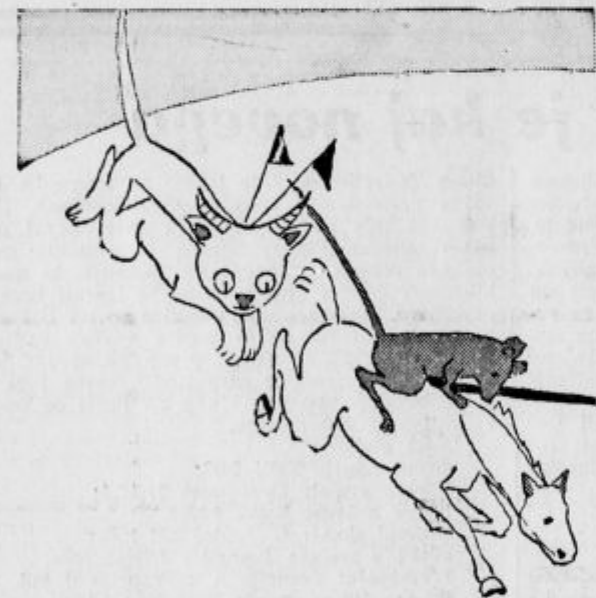
Zastopstvo:
Hinko Mayer i drug, Zagreb

COTY

Konči Ahačič: Trije tički

»Le počakaj!«

»Eh!«

zapuha razočarana in strašno razkačena Maca. Skočila na noge in bliskovito zdrvi za jezdecem mučiteljem. Takle konj, nič večji od navadne mačke, in taka smrdljiva miš, da bi jo tako mučil! Ze jima je tik za repoma, ko...

stopi med njo in med jezdecem zavratno umikajoči se zid dišeče salame. A muca Maca se ne da več vleči za nos! Preveč je že izmučena! Kar izognila se bo salami. — Zzk! Zopet pšica! A muca si želi le miru.

Stefan Zeromski:

Zvesta reka

Vrnila sta se v sobo in Brynicki si je premenil z nasloda svoje perilo ter nataknil druge škornje. Ščepan pa je skuhal tačas kaše ter jo prinesel veliko skledo. Razdelil je še lesne žlice, pa se umaknil v kot. Toda Brynicki mu potisne žlico v roke in veli tudi njemu zajemati. Sram je postalo starega kuharja in izgovarjati se je pričel. Kako naenkrat ta pravica in čast, da večerja skupaj z gospodarjem! Bogme, tega ni bilo, odkar obstoji svet, — res je — da bi tako, kar skupaj svinja in pastir... Vendar pa je počepnil k stolu, na katerem je stala skleda, in začel zajemati za svojo gospodo svečano, skromno in skoraj pobožno. Iz iste skledice je zajemal s svoje postelje tudi bolni knez.

Po večerji je legel stari Brynicki na kanape v ranjenčevi sobi. Gospodična Mija je pokleknila ob njegovem glavi. Starec je objel edinko z roki. Pa so dremali tako, šepetali, molčali in spet nadaljevali pripovedovanja o preteklih dneh in nočeh. Izmenjavali so se nasveti, navodila, prošnje. . . Tudi molili so tiho, pobožno, iz dna duše. Stari vojak je poročal še v nadaljnjih pogovorih o vstaških pohodih, umikih, nočnih odmorih, porazih. . . Omenjal je kraje, kjer se je prelilo največ krvi, Wachock, Suchedniow, Sviety, Kmyz. . .

Knez je poslušal njegove dogodbe, pa jih dopolnjeval še s svojimi, ki jih je doživel v svoji četli. Šepetali so tako v temi vso noč. Dan se je že blizal, ko je pozval stari gospod Ščepan, naj mu pripelje konja, ki se je pasel v hlevu. Nato je objel hčerko, jo privil na srce in poljubil z nemim, dolžim poljubom. Rekel ji je, naj odnese in priveže na sedlo stvari, ki

jih je nabral za pot. Ko je odšla, je stopil k bolniku in mu segel v roko.

»No, tovariš, moja ura je prišla. Želim ti zdravja in srečnega svidenja v svobodi.«

»Dal Bog!«

»Ko ozdraviš, pomagaj mojemu otroku, svetuj ji, varuj jo!«

Knez je mahnil z roko.

»Ako pa ji storiš kaj slabega,« se je izvil starcu, »se varuj! Kajti našel te bom, živega ali mrtvega.«

In izginil je pri vratih. Začel se je tih plač dekleta, nato zamolk, umerjen peket konjskih kopit.

VIII.

V somraku marčevega dneva je obstala pred dvorcem v Niedzolah dvovprežna kočija, iz katere sta stopila dva potnika. Eden pri petdesetih letih, drugi mlajši. Starejši si je obesil dolgo usnjeno torbo preko rame, oblečen pa je bil kot rokodelca ali trgovski potnik. Mlajši je nosil lahke škornje in meščansko obleko, ob svojem tovarišu pa je bil videti kot njegov pomočnik ali tajnik. Ko sta gospoda izstopila, se je kočija takoj obrnila in izginila, ne da bi kdo opazil, odkod je prišla. Prišleca sta stopila na hodnik, in ker nista nikogar srečala pri vходу, sta sedla za mizo v prvem velikem salonu. Vse pa je šlo tako naglo, da nizezdolski domačini niso utegnili spraviti na varen kraj ranjenca, kaj šele pozdraviti in sprejeti došlece. Kmalu pa je vstopila v salon gospodična Salomeja. Gosta sta se vljudno priklonila in izjavila, da sta prišla prosit prenočišča, okrepčila ter koni, s katerimi bi se zjutraj odpravila v sosesčino. Mlada domačica jima je sporočila, da nima konj, in tudi »hrano da je težava, ker je dvorec skoraj popolnoma oplenjen. Postreže jima lahko samo s prenočiščem, to se pravi z zaslimim ležiščem na kanapeju in divanu v tej sobi.

Potnika sta se ponovno priklonila in začela vljudno izpraševati po razmerah. Vajena groženj, surovosti, prostačin in dejanskih napadov ter pretenj s pestjo, se je začudila tej vljudnosti. Zelo se ji je prikupilo in sporočila jima je, da ju lahko pogosti samo z eno jedjo, vsakdanjo kašo, ki so se je naveličali že sami in je tudi že bolj primanjkuje. Prišleca sta jo izpraševala še dalje o vsem mogočem: o imenu in priimku gospodarja ter onih, ki sedaj stanujejo v dvorcu, potem o letini, kako je bila uničena, kako so bila požgana poslopja, kakšno je razmerje nasproti kmetom in služničadi, kdaj so se mudile tu čete, kako so prenočevale, kako so se vedle sovražne čete in kako vstali. Starejši gospod je zelo ugajal gospodični Salomeji, lmel je svetlomoder, globoke, iskrene oči, iz katerih je sevala izredna pamet in čuječnost; na obrazu pa se mu je brala velika utrujenost. Gosti in kratko pristriženi lasje so že nekoliko posiveli. Bil je visok, koščen, čvrste postave, malo sključen in zelo dober njenemu očetu. Na vprašanje, kdo prebiva zdaj na dvorcu, in je odgovorila, da samo ona in stari kuhar, se je zdrznil in zamislil. Toda odlikovala ga je mirnost, ki se ničesar ne čudi in se ničesar ne boji. Le njegove oči so postale še bolj zamišljene in vdane. Drugi tuice je bil mnogo bolj osoren in manj strpljiv. Oziral se je po sobi in nezaprano zasledoval gospodično z očmi; molčal je in pritrjeval vsemu. Ker se je starejši le preveč animal za vse malenkosti, se je začela gospodična Brynicka, ki jo je njen oče poučil, naj bo previdna in naj odgovarja neznanim ljudem čim najbolj na kratko, ravnanj po očetovih navodilih. Starejši potnik je menda to spoznal in razumel ter je celo nekam odobral to zdržnost, kakor se je dalo razbrati z njegovega obraza. In tudi sam je začel drugače izpraševati. Gospodična Salomeja se je opravičila, da mora odrediti vse potrebno zaradi ležišč, in odšla iz salona, ki ga je medlo razsvetljevala leščerba,

v temno ranjenčevu sobo. Vrata so ostala odprta. Odrowaž pokliče gospodično z najtišjim šepetom k sebi; nagnivši njeno glavo k svojim ustnim, ji je povedal na uho komaj slišno:

»Oni visoki, starejši gospod v salonu je znamenita osebnost, komisar narodne vlade, Hubert Olbromski.«

Gospodična Salomeja se je obrnila in uglevala v soju leščerbe profil tega človeka. Svojo trudno glavo je naslonil na roko, oprto ob stol, in pazljivo poslušal, kar mu je razlagal mladi.

»In oni drugi?« je vprašala.

»Imena se ne spominjam, toda njegov obraz sem že videl nekoč. Je tudi eden od prvakov.«

»Starejši je zelo liubezniv.«

»To je velik človek.«

»Ga poznate?«

»Po obrazu in delovanju zelo dobro. Videl sem ga v Parizu.«

»Kaj pa je delal tam?«

»Organiziral, potoval kot emisar.«

Šepetala sta, kar najtiše sta mogla, vendar pa je njun pogovor vzbudil pozornost dvojice. Gosta sta utihnili in pričela gledati pozornost v temo. Čez nekaj časa vzame mlajši leščerbo in stopila sta naglo na vrata spalnice. Ob svetlobi sta zapazila ranjenca. Mlajši je držal v roki nabit samokres.

»Kdo ste?« je vprašal ostro.

»Vstaš in pišem se Jožef Odrowaž.«

»Kateri četa?«

»Katerična, pod poveljstvom Langiewicevim.«

»Kaj delate tukaj?«

»Ranjen sem bil v bitki pri Malogoršču, in se zdravim tukaj z dovoljenjem in po dobroti te gospodične.«

Olbromski in njegov tovariš sta motrila s strogim pogledom kneza. Pričela sta ga izpraševati o raznih posameznostih, in ko sta se pričela, da govori resnico, sta pomrmala neka med seboj in se vrnila nazaj v salon.